NAUJIENOS — PART 2 — Chicago 8, Ill. — Šeštadienis, vasario-February 20, 1960

Naujienų Antroji Dalis

NR. 507 CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS XVI METAI

Sovietų Rusijos Gyventojų surašymo proga

Didžioji spauda pasitenkino tik pranešimu Sovietų Rusijos imperijos statistikos valdybos paskelbtais bendrais 1959 m. gyventojų surašinėjimo duomenimis, jų nenagrinėdama. O rodos, toliau žvelgiant į ateitį, derėjo tuos gyventojų surašinėjimo skaičius panagrinėti, pakedenti. Juo labiau, kad dabar tiek daug kalbama apie tautų apsisprendimo teisę, kuri beveik niekieno jau neginčijama. Štai Afrikos žemyno tautos viena po kitai pasinaudoja ta teise ir pradeda kurtis valstybiškai nepriklausomai nuo kitų valstybių. O visos didžiosios ir labiau pasiturinčios valstybės tiesia toms naujai besikuriančioms valstybėms pagelbos ranką. Kiek toji pagalbos ranka yra nuoširdžiai, nesavanaudiškai dosni, tai parodys ateitis. Ir neužmirškime, kad tas Afrikoje savo nepriklausomas valstybes kuriančios tautos, kai kurios jų niekuomet nėra gyvenusios praeityje įprastine to žodžio prasme savu valstybiniu gyvenimu. Tokių iš savo praeities valstybinių papročių jos nėra turėjusios. Tada gyveno laukiniu ar puslaukiniu, sėsliu ar klajoklišku gyvenimu. Ir dabar tarp kai kurių jų gyventojų nė dešimta dalis nemoka nei skaityti, nei rašyti, o į karalius jas deda...

Trumpai — atrodo, kad kolonijų politika, svetimų tautų pavergimas jau praeityje. Tarpvalstybiniame gyvenime įsigali dėsnis: **kiekviena tauta, ar ji būtų didelė ar maža, turi teisę apsispręsti ir pati pasirinkti vidaus santvarką tokią, už kurią gyventojų dauguma pasisako, pasirenka.**

Deja, Europos rytuose ir Azijos vakaruose — Rusija imperijos vakaruose — Rusijos imperisė lyg ir neliečia. Ten ir dabar kitos tautos vergiamos, naujos kolonijos kuriamos. Ir... tai vyksta visų kitų tautų akivaizdoje ir... mažiausiai, apie tai kalbama, rašoma. Sakytum, nedrįstama pripažinti, kad Susovietinta Rusijos imperija, kaip ir buvusi carinė, — yra kolonijų imperija ir nežada tokios savo politikos išsižadėti. Savo tokiais pavyzdžiais kaip Lenkijos gyventojų nerimo, Rusijos kariuomenės dalinių sutramdymas, kaip Vengrijos visuotinio gyventojų sukilimo tos pačios Rusijos kariuomenės dalinių sugniuždymas ir atviras jos, tos Rusijos imperijos, diktatoriaus prisipažinimas ir pasigyrimas, jog tas sukilimas buvo jų kariuomenės užgniaužtas.

Sovietų Rusijos imperijos statistikos valdybos paskelbtos gyventojų surašinėjimo žinios vaizdžiai patvirtina, jog toji imperija susideda iš kolonijų, beteisių, iš centro valdomų.

1959 m. sausio 15 d. gyventojų surašinėjimu Sovietų Rusijoje (kartu su tos imperijos okupuota Lietuva, Latvija, Estija) rasta 208,826,150 gyventojų. Jų tarpe 94,050,303 vyrai ir 114,776,347 moters. Taigi, moterų imperija.

Iš to bendro gyventojų skaičiaus rusų esama 114,588,000, tai tik keliomis dešimtimis tūkstančių daugiau negu kitų pavergtų tautų.

Tas buvęs Rusijos imperijos gyventojų surašinėjimas ukrainiečių rado 36,981,000. Gi carinės Rusijos metais ukrainiečių buvo per 50,000,000. Belorusų — 7,829,000 (carinės Rusijos metais jų buvo per 10 milijonų). Uzbekų — 6,004,000; kazachų — 3,581,000; azerbeidžanų — 2,929,000; armėnų — 2,787,000; gruzinų — 2,650,000; moldavų — 2,214,000; tadžikų — 1,397,000; turkmenų — 1,004,000; kirkizų — 974,000. Kiek tos tautos turėjo gyventojų prieš karą, žinių neturime. Bet visos čia išvardintos tautos jau prieš šimtmečius turėjo sukūrusios savo valstybes. Faktiškai ankščiau negu rusai. Beveik tris šimtus metų tos tautos gynėsi nuo Rusijos imperijos kėsinimosi jas pavergti.

Dabartiniu gyventojų surašinėjimu, Sovietų Rusijos imperijoje gyvenančių lietuvių rasta 2,326,000. Iš jų pavergtoje Lietuvoje gyvena 2,151,000. O kur 175 tūkstančiai lietuvių gyvena? Neapsiriksime, jog SIBIRE.

Carinės Rusijos imperijos metais, įskaitant Klaipėdos — Tilžės — Karaliaučiaus sritis (dabar Sovietų Rusijos imperijos valdomas), lietuvių buvo priskaitoma 2,543,000. (M. Šalčiaus knyg. "Dešimt metų tautinio kultūros darbo Lietuvoj).

1897 m. Rusijos statistika, lietuvių apgyventose žemėse rusų buvo 6,5%; Lietuvos nepriklausomybės metais jų teliko 2,3%, o dabar jų jau rasta 8,5% arba 231,000, tai yra jų priviso keturis kartus daugiau negu būta. Be jų, dar nūnai okupuota Lietuva kolonizuota 30,000 belorusų ir 18,000 ukrainiečių. Lenkų esama 230,000, žydų — 25,000. Sumetus visus slavus dabar Lietuvoje gyvenančius, tai jau kas 4—5 gyventojas Lietuvoje nelietuvis... Komunisto Kapočiaus atrinkti pavergtoje Lietuvoje viešėję lietuviai turistai, priešakyje su Dr. Margeriu, Lietuvoje kitataučių, ypač rusų, nepastebėjo... Tai kas meluoja ar oficialioji Sovietų Rusijos statistika ar tie buvę Lietuvoje turistai?

(Tęsinys 3-me psl.)

Dienų Skeveldros

1.

Savo metu (tas neatsargus žodis išsprūdo pernai) žadėjau supažindinti su J. Wittlino str. "Tremties šlovė ir skurdas". Taigi, važiuojame!

...Kasgi iš tikro žodis t r e m t i s? 1945 m. pavasarį, T. Mann, minėdamas savo 70-tąją amžiaus sukaktį, aiškino, kad anglų kalba *alien* ir vokiečių *Elend* yra bendros kilmės (seniau Elend reiškė tą patį, ką ir: Alien Land). Šiandie viena prasmė: skurdas, nedalia.

Antifonoje "Salve Regina" minima tremtis ir tremtinys. Antifonos autoriaus nuomone, visa žmogiškoji gentis yra "exsules, filii Haevae", ir mūsų būklė ant žemės tai exilium ir str. autorius taria:

Jei tai tiesa, kad visas mūsų gyvenimas yra tremtis, tai mes, PEN Clubo in Exile nariai, esame dvigubi tremtiniai.

Mėgstama teigti, kad kiekvienas originalus kūrėjas yra tremtinys savo tėvynėje. Ans nesutinka su įprastiniu "Common sense'u" ir tt. ir tt. ir tik po mirties ("post hoc exilium") sugrįžta į tautą. Beveik kiekviena tauta didžiuojasi savo "poètes maudits", k. a.: Edgar A. Poe, Baudelaire, Rimbaud, Crane. Kiekviena tauta turi savo Van Gogh ir Cézanne. Dingos, jei kiekvienas žmogus, kol gyvas, yra tremtinys, o kas antras kūrėjas taipgi tremtinys, tai mes, PEN Club in Exile nariai, trigubi tremtiniai. Tai nelaimė, bet lygia greta gali būti ir privilegija. Kūrėjai, taigis tremtiniai, įžvelgia giliau kaip eilinis, poetai supranta "condition humaine", ir tai iš reikiamo distanso. Tėvynės praradimas jiesiems sudaro nuostabią perspektyvą. Tariu: tėvynės, idant nepanaudočiau be teisės ir be reikalo Miltono arki-kūrinio antraštės.

Bet griškime į žemę, kur politinė emigracija visų pirma yra nelaimė. Kas iš šios nelaimės sukuria sau religiją, ak, nebus išganytas. Ir toli į šlovę tam, kas nesugebės nugalėti šios nelaimės, dar blogiau —jei manys, kad tai normali būties forma, užu kurios tėra vienų viena nebūtis.

(E. M. Cioran, žinomas rumunas tremtinys, rašąs dabar prancūziškai, be kita ko, Prix Rivarol — premijos, kuri skiriama svetimšaliams prancūziškai berašantiems, laureatas), besvarstydamas poeto tremtinio dalią, bijo, kad ans neįprastų į tremtį. "Niekas nesugebės, — ans rašo, — užkonservuoti savo jaunatvės liūdesio. Liūdesys išsenka. Taip atsitinka su savo šalies ilgesiu, su bet kokia nostalgija. Išsenka pas poetą įkvėpimas, jei jau nebėr įvairumo stebėjimuos ir pažinime, jei nebėr autentiško nerimo".

Aišku, grynai pasaulietine ir brutaliąja šio žodžio prasme, trauktis nėra vien kūrėjų reikalas. Ne vien kūrėjai jaučia tremties šlovę ir šešėlius.

Šekspyro "Karaliuje Ričarde II" Norfolko kunigaikštis pasmerkiamas tremčiai. Ir jis ima raudoti, kad turėsiąs pamiršti savo gimtąją anglų kalbą ir tt. ir tt. (Aktas I, scena III), ir būklė — mirtis.

Kalbos reikalas — gimtosios — yra labai jau jautrus tremtyje. Netgi ispanai tremtiniai, atsidūrę Lotynų Amerikoj, nesijaučia namuos besą. Tai ne tas metas, kai graikų ar lotynų kalba buvo bendras poetų ir prozininkų įrankis visų tautų elitui.

Išrovimas rašytojų iš jų gimtosios žemės, kur ilgiau ar trumpiau gyventa simbiose su anos žemės kalba, yra iš tikro baisus smurtas. Nutolimas nuo gimtosios žemės jaučiamas net pas tuos rašytojus, kurie savo valia ir neilgam apleido tėvynę. Pvz. Dostojevskis šitaip rašė iš Šveicarijos: "... kasdien skaitau 3 rusiškus dienraščius, nuo pradžios iki galo ir dar gaunu 2 kitus laikraščius". Ir — girdi, atprantąs nuo gyvojo gyvenimo, kurio srovė tebeplaukianti tėvynėje... Tai juk turi įtakos kūrybai!"

Aišku, išblunka silpno būdo ir silpnos kūrybos rašytojai, nes didieji dar labiau sušvyti. Antra grįžus, yra rašytojų, kurie patys bėga nuo tėvynės ir jos koloritto, pvz. Hemingway.

Ispanų kalboj tremtinio sąvokai yra žodis *destierro*, t. y. žmogus, kuris žemės neteko. Anot Wittlin'o, dar reiktų pridurti: *destiempo*, t. y. žmogus iš kurio atimta laikas. Laikas, kuris sruvena jo šaly. Laikas tremtyje yra kitoniškas. Nenormalus, beveik pablūdęs. Tremtinys vienu tuo pačiu metu gyvena 2 skirtinguose laikuose: dabar ir praeity. Gyvenimas praeitimi kartais būna žymiai intensyvesnis, ir tironizuoja visą jo psichiką. Tatai turi gerų ir blogų pusių. Štai blogoji: tremtiniui, kuris gyvena praeitimi, gresia daug pavojų, pvz. ilgėjimasis pračjusių, dažnai nesvarbių, dalykų, mirusių rekvizitų, faktų ir asmenų iš mirusiojo

(Tęsinys 2-me pusl.)

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

pasaulio. Gresia susmulkėjimas, kreiva stebėjimo kertė. Daug rašytojų tremty gyvena lygut tuštumoj, atitrūkę nuo čia pat praeinančių dienų. Ne kiekvienas rašytojas tremtinys gali būti Proust, Joyce ar Mickevičius.

Joyce buvo savanoris tremtinys, vadinamasis "expatriate", ir, rasit, jei ne Paryžius, Triestas ir kt. miestai, pakeliui pagyventi, būt savo Dubline nutroškęs be garso ir žymės. Atsiskyrimas ir vienatvė ne visiems į gerą išeina. Ana, Turgenev, kai Paryžiuj rašė "Dūmus" ir "Žemę", yra klasiškas autoriaus rūstaus iš gimtosios žemės išrovimo pavyzdys.

Rašytojas tremtinys gyvena susiaurėjusioje visuomenėje. Sunkiau su naujenybėmis. Sunkiau su bandymais. O vargas jam, jei paklunsa tos visuomenės susiaurėjusiam skoniui ir ambicijoms. Ghetto gali užmušti didžiausį kūrėją.

Be kita ko, Wittlin teigia, kad reikia didžiai būdėti, idant nepaklysti laike ir problemose. Reiškia kurti dalykus, kurie neapsunkinti laiku ir kitais rekvizitais. Rašytojas turi iš tikro būti destierro-destiempo.

O kaip reikalai su savąja kalba? Rašytojai tremtiniai naudojasi 3 jos šaltiniais: a) kurią atsivežė iš tėvynės, b) kurią rado pas senuosius emigrantus ir c) kurią patys kuria tremtyje. O tėvynėje, mums nebesant, kalba evoliucijos keliu žengia pirmyn, ir mes ją pažįstame tik iš antrų rankų, iš lektūros. Čia lengva atsilikti. Nukrypti. Bet — savo keliu — kūrėjai tremty gali gimtąją kalbą puoselėti stipriau už tėvynėje pasilikusius. Be kitų, čia Joyce pavyzdys.

Cioran teigia, kad rašytojams ir tremtiniams tėra 2 išeitys, radikališkai priešingos: humoras ir tikėjimas. " Atitinkamai temperamentui įninka arba į pamaldumą arba į sarkazmą". Anot Wittlino, nėra jokio pagrindo humorą palikti vienam pačiam velniui. Tai XIX a. pabaigos klaidinga pažiūra, kad dangus nuobodus, o pragaras — "intelektualus" super-PEN Clubas. Ypač šią pažiūrą (legendą) puoselėjo G. B. Shaw (plg. "Žmogus ir antžmogis"). Tai ne kas kita, o nuobodulys yra pragaras.

Nesutinka Wittlin ir su Cioran'o teigimu, kad tremtis yra beprotybės mokykla.

Kas be ko, visi esame šiek tiek trenkti, bet daugelis, tai faktas, protingai galvoti tepradėjo tremty. Daug rašytojų save surado ir išpuoselėjo kaip tik tremty. Namuos būt dingę dienų sūkuriuos. Gana čia paminėti vokiečių emigrantų atsiekti kūrybos laimėjimai 1933-1945 m. būvyje. Tremtis, jei protingai, yra ramaus ir aiškaus pasaulio stebėjimo klasė. Bešališkų sprendimų tribūna. Vienatvė ataušina pasiją, bet puoselėja pastabumą. Vienatvė yra stebėtina dirva, kurioje išauga sugebėjimas laiko varžtais nesurištam regėti ir vertinti dabartį.

Toliau paskaitos autoriuus mano, kad tremtyje galima kurti "anonimiškai", nesurištam vardu, praeitimi ir kt. "papročiais". Anot E. M. Forster "viena iš kūrybos funkcijų yra tai ta, kad kūrėjas pamiršta save". Girdi, poetas sukūrė poemą, bet kūrimo valandą pamiršo save, kaip mes, poemą beskaitydami, pamirštame poetą. "Pačioje pradžioje buvo ne kalbėtojas, bet buvo žodis".

Aišku, neperšama spausdinti knygas anonimais. Dievelink! Bet reikia stengtis, kad kūrinys būt vertas "Lorelei", nors jo pavardė tėvynėj per 12 metų buvo baisu ištarti.

Kas be ko, be "radiacijos" kurti sunku. Sunku jaustis vertu, kai niekas nevertina. Katedrų ir vitražų (bevardžiai) kūrėjai bent žinojo, kad tose katedrose minios melsis. Netgi batsiuviu sunku būti ten, kur žmonės įpratę basi vaikščioti. Batsiuvys, kuris siuva įsivaizduojamoms kojoms, gali prarasti norą siūti. Rašytojai tremtiniai yra panašioje būklėje. Bet ne kiekvienas rezignuoja kūręs. Laimi viltis arba iliuzija. Bet ar ne tuo keliu ėjo Stendhal, kai kūrė savąją dainą apie vienatvę? Bet tokia viltis ir didžiai įpareigoja. Kurti gerai. Širdimi.

Nežinome, — rašo Wittlin: kaip atrodys skaitytojų pasaulis po 100 ar 50 metų. Bet tikimės, kad ir tada dar bus jautrių žmonių. Kaip ir mes šiandie, nors pasaulio barbarizavimas vyksta šuoliais, tikime daugeliu viršlaikinių ir viršautinių vertybių.

Joks generolas dabar nebepuola miestų mediniais arkliais, kurių viduj suslėpti kariai. Bet ir atomo-vandenilio eroj mus domina ano apsupimo atpasakojimas. Štai dėkinga pagunda kurti ir tremties sąlygose. Štai tremties šlovė. Galime siūti batus kojoms, kurios tik po 100 metų mindžios žemę. Nė. — jei dar bus kas mindo!

◆

Mano pabaigiamoji pastaba: Gal būt pilnai Wittlino paskaitos minčių neatkuriu. Bet ir tiek, kiek atkurta, gali būti akstinas pamąstyti. O mąstyti niekada nekenkia, ir nėra perdaug.

J. Cicėnas

GIBSON CITY
SANATORIJA, kurioje
ligoniai jaučiasi kaip namie
Malonus patarnavimas yra mūsų pagrindinė savybė. Vyesnio amžiau vyrams ir moterims arba chroniškiems ligoniams slaugių priežiūra ištisą parą, ambulatorijos ir lovose gulintiems ligoniam.
Mrs. S. C. Hansen Mgr.
Kviečiame apžiūrėti.
Dėl platesnių informacijų kreipkitės
415 S. Lott Phone 580
GIBSON CITY, ILL.

DAUG VIETOS JUODAJAME KONTINENTE

Šis tas apie dešimtį teritorijų, gavusių ar gaunančių nepriklausomybę

Pasibaigus II Pasauliniam karui, ką tik įsteigtos Jungtinės Tautos gavo nelengvą paveldėjimą, būtent — prižiūrėti, globoti ir paruošti nepriklausomam gyvenimui dešimt Afrikos teritorijų su 1.9 milijono ketvirtainių mylių ploto ir 15. 1 milijonais gyventojų.

Vokiečių kaizerio ir italų "duce" palikimas

Septynios tų teritorijų, būtent: britų Togolandas, Prancūzų Togolandas, britų Kamerūnas, prancūzų Kamerūnas, Pietvakario Afrika, Tuanda-Urundi ir Tanganaika — visos šios teritorijos anksčiau buvo Vokietijos kolonijos ir buvo atimtos iš vokiečių kaizerio I Pasauliniam karui pasibaigus.

Likusios 3 teritorijos — Libija, Eritrėja ir Somalija buvo pasigrobtos Italijos fašistų "duče" Mussolinio ir atimtos per II Pas. karą.

Visos šios dešimt teritorijų yra labai retai gyvenamos, neturi susiekimo, neturtingos ištekliais. Visi gyventojai yra gamtais turtais ir žmonių išnegrai ir dauguma jų genčių dar tebegyvena laukinių žmonių gyvenimą. Tačiau teritorijos arba jau yra nepriklausomos arba gauna nepriklausomybę šiemet ir artimiausiais metais.

Trys tų teritorijų, atsipalaidavusios JT globos dar prieš 1960 metus, yra Libija, Eritrėja ir britų Togo (Togoland). Kokios čia galimybės čiabuviams tarpti ir imigracijai! Pavyzdžiui:

Didžiausias pasirinkimas Dausuvoms

Libija — didumu kaip visos Jungtinės Valstybės į rytus nuo Mississippi upės, turi tik apie milijoną klajoklių gyventojų ir milžiniškas dykumas. Nepriklausoma nuo 1951 metų.

Eritrėja — didumo kaip Louisiana, pusiau dykuma, pusiau kalnynas prie Raudonosios jūros, turi 1,200,000 gyventojų, daugumoje Koptų krikščionių, ši teritorija susifederavo su Etiopija (Abisinija).

Trečioji, — *britų Togo*, kuri 1956 metais plebiscitu pasisakė už prisijungimą prie naujai sukurtos negrų valstybės Ghana ir sekančiais metais patapo nepriklausoma. Jos teritorija truputį mažesnė už Marylandą, gyventojų tik 400,000; visas jos eksportas kakao.

Trys gaus nepriklausomybę šiemet

Prancūzų Togo gaus nepriklausomybę ateinantį balandžio mėnesį. Šios teritorijos didumas kaip Vakarinė Virginija. Gyventojų turi apie 1 milijoną.

Antroji šiemet gavusių nepriklausomybę yra *prancūzų Kamerūnas*, didesnė negu Kalifornija. Gyventojų turi 3 milijonus. Ši teritorija savo raudoną-žalią-geltoną laisvės vėliavą jau iškėlė šių metų Naujųjų Metų dieną.

Trečioji, kuri gaus nepriklausomybę šią vasarą liepos mėnesį, yra *italų Somalija*. Ji yra tokio didumo, kaip Ispanija. Gyventojų turi tik 1,300,000. Visa ekonomija — bananai.

Dar eilė didelių teritorijų

Geriausiai iš visų laikosi buvusioji vokiečių Rytų Afrikos kolonija *Tanganaika*, turinti pusantrą kartą didesnę teritoriją negu Texas valstybė ir pusaštunto milijono gyventojų, kurių tarpe 20,000 baltųjų. Gamina kavą, medvilnę ir kasa deimantus. Nepriklausoma žada patapti 1965 metais.

Britų Kamerūnas iš šiaurinės ir pietinės dalies su 34,000 ketvirtainių mylių teritorijos ir 1,100,000 gyventojų buvo planuojamas sujungti su Nigerija, kuri šiemet gauna nepriklausomybę, bet Kamerūnas plebiscitu pasisakė už susijungimą su iš prancūzų nepriklausomybę gavusiu Kamerūnu. Svarbiausias produktas irgi bananai.

Ruanda-Urundi yra truputį didesnė negu Danija su vos 200,000 milžinų Vatusi genties primityvių, labai karingų negrų gyventojų.

Pietvakarių Afrika, buvusioji vokiečių kolonija tarp Pietų Afrikos Unijos ir Angolos, yra tokio didumo kaip trys Anglijos, o gyventojų turi tik 400,000, jų tarpe apie 40 tūkstančių baltųjų. Ji tuo tarpu yra valdoma kaip integrali Pietų Afrikos Unijos dalis.

J. P.

Siuntiniai į Lietuvą
Patarnavimas nuo $5 iki $9.50.
Overseas Cargo Co.
514 W. Pershing Rd. (39th St.)
CHICAGO, ILLINOIS
Tel.: OA 4-9079
Vedėjas P. NEDZINSKAS

PERKRAUSTYMAI
MOVING
Leidimai — Pilna apdrauda
ŽEMA KAINA
R. ŠERĖNAS
2047 W. 67th Pl. WAlbrook 5-8063

SOPHIE BARCUS
RADIJO VALANDA
Visi programai iš WOPA.
1490 kil. AM 102-7 FM
Kasdien: nuo pirmadienio iki penktadienio 10—11 val. ryto
Šeštadienį ir sekmadienį nuo 8:30 iki 9:30 v. ryto
VAKARUŠKOS: pirmad. 7 val. v.
Tel.: HEmlock 4-2413
7159 S. MAPLEWOOD AVE.
Chicago 29, Illinois

(Atkelta iš 1-mo pusl.)

Gyventojų surašinėjimo statistika skelbia, kad latvių viso rasta 1,400,000, o jų prieškariniais metais buta apie 1,500,000; estų — 969,000, jų beveik tiek būta ir seniau. Kiek vienų ir kitų savo tėvynėj gyvena, — žinių autorius neturi.

Turėkime galvoje, kad Rusijos imperijos pavergtos tautos iš neatmenamų laikų visada gyveno kompaktinėje masėje savo gyvenamose žemėse. Ir visos tos tautos, įskaitant Sibiro jakutus ir kitus ten gyvenančius, tvarkėsi savu valstybiniu gyvenimu, nors kai kurių gyventojų daugumą sudarė klajokliai.

Ir nėra kitos tokios tautos, išskyrus dalinai ukrainiečius, kurie būtų pasiprašę rusų jas globoti, tai yra be karo būtų geruoju įsijungę į Rusijos imperiją.

1905 m. ištikus Rusijos revoliucijai, beveik visur pasireiškė tarp tų tautų noras nusikratyti Rusijos imperijos jungo. O 1917 m. karo ir revoliucijos sūkuriuose beveik visos tos tautos buvo sukilusios ir pradėjo dėti savo valstybių pagrindus. Štai tos, kurios jau buvo pasiskelbusios nepriklausomomis valstybėmis: Ukraina, Gruzija, Armėnija, Kaukazo tautų federacija, Belorusija, Kazachstanas ir kitos. Lietuva, Latvija, Estija, Lenkija, Suomija, Moldavija tesėjo paskelbtų savo valstybių sienas nuo Rusijos apginti.

Tai yra neginčytini įrodymai, jog Rusijos imperijos pavergtos tautos visada tykojo ir, neabejojame, tyko Rusijos imperijos jungo nusikratyti ir tapti nepriklausomomis, savarankiai savo valstybės reikalus tvarkančiomis.

Jos, tos Rusijos pavergtos tautos, jei ne visos, tai žymi jų dalis turi rimtesnį ir iš praeities labiau pateisinamą pagrindą tapti nepriklausomomis negu Afrikos žemyno tautos.

Rusijos pavergtos tautos iš seno buvo žymiai kultūringesnės, labiau išprususios, valstybiškai nusiteikusios, negu savo daugumoje Afrikos tautos.

Deja, karti gyvenimo ironija: apie Afrikos ir Azijos tautų apsisprendimo teisę visų kalbama, visų toji teisė pagerbiama; rūpinamasi tų tautų parama. Ir kas iš jų jau nusikrato kolonijų statuso, tokių atstovai vienbalsiai įleidžiami į Jungtinių tautų organizaciją.

Deja, didžiųjų atsakingi politikai ir didžioji spauda, rašydama, kalbėdama apie Afrikos, Azijos tautų apsisprendimo teisę, "pamiršta" prisiminti Rusijos pavergtų tautų, išskiriant tas, kurios pačios turi galimybę apie savo buvimą ir jų žemių pavergimą žemės rutulio gyventojams priminti, jog ir jos yra vertos žmogaus vardo ir teisės savo gyvenimą savo žemėje tvarkyti taip, kaip jos gyventojai ras reikalingu ir būtinu.

Didžioji spauda taip pat "pamiršo" plačiau panagrinėti Sovietų Rusijos imperijos gyventojų sąstatą ir prisiminti, jog tai yra, kaip ir iš seno buvo, kolonialinė valstybė — nerusų tautų kalėjimas ar didžioji koncentracijos stovykla.

—J. Vlks.

Nepagailėkime mūsų draugams informacijų apie Lietuvą

Daugeliui nežinoma, kad Lietuva ir lietuviais domisi didokas skaičius kitataučių ir ypatingai lietuvių kilmės amerikiečių. Tuo buvo įsitikinta paskelbus PASAULIO LIETUVIŲ ŽINYNĄ- LITHUANIAN WORLD DIRECTORY kelis kartus The New York Times Book Review skyriuje. Tarpe užsisakiusių atsirado nemažas skaičius lietuvių visuomenei nežinomų profesonalų ir net universitetų profesorių, kurie pasisakė, kad jų tėvai ar protėviai buvo kilę iš Lietuvos, todėl ir jie patys apie Lietuvą ir lietuvius įdomaujasi.

Pastaruoju metu netikėtai atėjo keletas užsakymų iš kitataučių ryšium su Vasario 16-sios švente. Būtų labai gražu, jei rengėjai nepagailėtų Lietuvai draugingus kitataučius apdovanoti angliška literatūra apie Lietuvą neužmiršdami ir LITHUANIAN WORLD DIRECTORY. Šis yra vėliausias leidinys apie Lietuvą ir lietuvius, gražiai įrištas ir su gausiomis informacijomis (464 pusl.) bei skoningomis iliustracijomis, todėl tinka kaip dovana kiekvienam. Šį leidinį galia įsigyti už $6.50 pas platintojus arba tiesiai iš redaktoriaus: Mr. A. Simutis, 41 West 82 St., New York 24, N. Y.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

Now at GLASER'S

MAKES ALL REFRIGERATORS OBSOLETE...

THE NEW Amana® FREEZER-*plus*-REFRIGERATOR

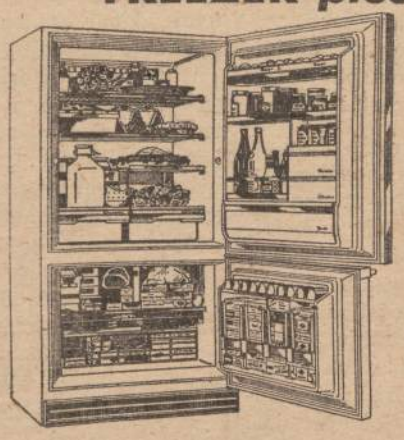

Why buy 2 appliances when 1 will do? But make sure you get the real thing – the one and only Amana Freezer-*plus*-Refrigerator.

You get a genuine Amana freezer. Exclusive Amana-Matic freezing, up to 2½ times faster than ordinary freezing. Even zero storage temperatures keep food fresher, safer, longer.

You get a full family size refrigerator—with automatic defrosting, glide-out shelves, butter keeper, vegetable crisper, meat keeper, triple illumination – even a tall bottle shelf.

You get *both* in one compact cabinet, only 32 inches wide—plus Stor-Mor door on both freezer and refrigerator.

See it today!

NEW BIG CAPACITY FREEZER-*plus*-REFRIGERATOR
FPR-105. Total capacity 15.2 cu. ft. with space for 182 pounds of frozen food. New square-line styling. Stor-Mor doors. Only 65 inches high. Can be built-in.

KING-SIZE FREEZER PLUS A FULL FAMILY SIZE REFRIGERATOR
FPR-98. Total capacity 17 cu. ft. with space for 290 pounds of frozen food. Exclusive Amana-Matic freezing. Stor-Mor doors. Ideal for modern "freezer-living."

EASY TERMS

GLASER'S FURNITURE & APPLIANCE CO.

5115-5123 So. Kedzie Ave. PRospect 6-1790

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

KAS NAUJO SPAUDOJE

Šmagu paimti į rankas bendrinės kalbos laikraštį *"Gimtoji kalba"*. Tai lietuvių kalbos žinovų redaguojamas ir prirašomas laikraštis, skirtas visiems, kam rūpi savo gimtoji kalba.

Beje, ar "Gimtoji kalba" yra laikraštis ar žurnalas". Į tai ryškiai atsako Pr. Skardžius ir kartu pastebi kuriam tikslui tas spaudos leidinys skirtas. Jis rašo:

"...jame randame arba rasime praktinių kalbinių straipsnių, recenzijų, atsakymų į klausimus, skaitytojų pasisakymų, tam tikrų kalbinių žinių, redakcinių pranešimų, apžvalginių dalykų, kalbinės medžiagos rinkinių ir kt., žodžių — jame daugiausia rašoma apie aktualius, su laiku susijusius kalbinius dalykus, kurie gali pasirodyti ir kituose laikraščiuose, t. y. jis svarsto paprastus, kasdieninius aktualius kalbos dalykus.. "be to, jis yra be viršelių, jame nėra (ligi šiol nebuvo) paveikslų ir jis paprastai teturi tik 24 susegtus puslapius. Todėl dėl šio savo pobūdžio GK, atrodo, gali būti ir laikraščiu vadinama, kaip kad ją nepriklausomojoj Lietuvoj buvome pradėję vadinti. Žurnalo vardas gal būtų jai kiek pretenzingas ir savo turiniu nevisai tiktų".

Čia visa pasakyta, kam yra skirta "Gimtoji kalba".

Laikraščio redaktorius P. Jonikas. Redakcinė komisija: dr. P. Jonikas, dr. A. Salys, dr. Pr. Skardžius. Redakcijos talkininkais yra B. Babrauskas, A. Dundulis, J. M. Laurinaitis, D. Velička. Laikraštį leidžia JAV Lietuvių bendruomenės kultūros fondas. Laikraščio kaina metams 1 doleris.

Redakcijos adresas: Gimtoji kalba, 281 Olmstead Rd., Riverside, Ill. Administracijos: Gimtoji kalba, 1602 So. 48 Ct. Cicero 50, Ill.

Įdomu, kad Gimtoji kalba spaudina savo prenumeratorių sąrašą. Gal gerai daro. Iš to prenumeratorių sąrašo bus numanu ar daug esama lietuvių ateivių, kuriems rūpi savo kalba ir su ja susijusieji įvairūs klausimai. Gimtoji kalba recenzuoja kalbiniu požiūriu ne vien tik lietuvių ateivijoje leidžiamus spaudos leidinius, bet nepamiršta ir tų spaudos leidinių, kurie pasirodo pavergtoje Lietuvoje, — ir tuos pakedena kalbiniu požiūriu.

◆

Pereitų metų *"Pergalės"* Nr. 12 yra įdėtas Rojaus Mizaros propagandinis *"Laiškas į Ameriką"*.

Suprantama, tas laiškas propagandos tikslais yra skirtas daugiausia pavergtos Lietuvos skaitytojams, todėl jis ten ir pasirodė literatūros, meno ir kritikos žurnale "Pergalė", Lietuvos TSR tarybinių rašytojų organe.

Sovietinės propagandos technika ir žodynas seniai yra nukaltas ir jo uoliai laikosi Rojus Mizara.

Nuo sovietų santvarkos įsigalėjimo pirmų dienų buvo paleisti tokie lakūs žodžiai: šia diena girtis negalima, bet rytoj bus geriau.

Ir R. Mizara tą patį kartoja:

"...visi pripažista, jog nūdienis gyvenimas yra geresnis už tą, kuris buvo vakar, o rytojus bus dar geresnis už šią dieną".

Kitoje vietoje R. Mizara klausia vieną pilietį:

— Ankštai gyvenate?

— Ankštokai, žinot, su šeima. Bet tai nieko. Ateis ir mūsų eilė.

Ir dar. Pradėjus sudarinėti Sovietų Rusijoje penkmečius planus, buvo varoma pašėlusi propaganda, kad penkmečio planą įvykdžius taip pagerėsiąs dirbančiųjų gyvenimas, kad jo ir atpažinti nebus galima ir ...kiekvienu penkmečio planu buvo užsimota pavyti ir pralenkti JAV. R. Mizara ir tą šitaip pamėgdžioja:

"Tačiau kiekvienam galvojančiam žmogui aišku: po septynerių metų Lietuvos ekonomikos, kultūros ir liaudies materialinės gerovės lygis bus daug aukštesnis už nūdienį".

Čia R. Mizara, matyti, nedrįso pridėti, kad jis bus geresnis už kapitalistinės Amerikos gyvenimą, kaip dabar Sovietų Rusijoje ir pavergtoje Lietuvoje propagandistų visais pašaliais kartojama.

R. Mizara liko kai kuriais pavergtos Lietuvos studentais nepatenkintas, ir štai kodėl:

"Susitikau ir su Vilniaus valstybinio V. Kapsuko vardo universiteto studentais. Kalbėjausi su jais universitete ir už jo sienų. Pasakysiu, kai kurie studentai mane apvylė: jie įsivaizduoja, kad ir Amerikoje darbo žmonių vaikai turi tokias sąlygas aukštose mokyklose mokytis! Galvoju: jūs, brolyčiai, nors ir mokyti, bet apie tikrąjį gyvenimą pas mus dar labai mažai išmanote".

Pavergtos Lietuvos studentija, tur būt, savo galvojimu nuosaiki: jei Rojus Mizara nenori pasilikti "žydinčioje", nuo vargo "atsipalaidojusio je" Lietuvoje, o grįžta atgal į Ameriką, tai gal ten, toje Amerikoje, nėra jau taip bloga gyventi ir kartu galimybės mokytis. Ir, tur būt, studentams nėra paslaptis, kad R. Mizarai neleido rubliais gautą riebų honorarą už jo propagandinius raštus iškeisti į dolerius ir juos išsivežti. Jis turėjo ilgesnį laiką pasilikti pavergtoje Lietuvoje, kad ten tuos rublius išleistų.

R. Mizara rašo, kad pavergtoje Lietuvoje mirtingumas sumažėjo. Bet jis negali nutylėti vieno fakto:

"Dauguma Tarybų Lietuvos rašytojų — vidutinio amžiaus žmonės, patys darbingiausi. Bet yra čia ir "bet", — koks ypatingas žodelis! Kai kurie jų labai rimtai sirginėja. Pats gerai žinau, kaip rimtai kadaise buvo susirgęs Jonas Šimkus. Aplankiau jį ir, mano džiaugsmui, atrodo, jis sėkmingai išsikepurnės iš tos ligos. Žinoma, tam reikės laiko".

Iš tolimesnio aprašymo pasirodo, kad sveikata skundžiasi šie rašytojai, su kuriais jis kalbėjosi: A. Gudaitis-Guzevičius ir Juozas Baltušis. Kiti nesuminėti. O apie jaunuosius rašytojus R. Mizara šiaip atsiliepia:

"Esu sutikęs ir kalbėjęs ne su vienu jaunu rašytoju ir žurnalistu. Pakuždėsiu tau į ausį: kai kurie jų jaučiasi "kas aš". Spėju, kaip taip atsitiko dėl to, jog greit ir lengvai jie tapo rašytojais. Per derlingos jiems dirvos. Tūliems jų pastebėjau: jaunystėje — jūra iki kelių" ...

Čia tenka pastebėti, kad R. Mizara nejučiomis daug tiesos pasakė. Tai ir yra tas ypatingas žodelis "bet". Daug kam iš tų jaunų dar toli iki rašytojų, bet propagandą jie įveikė ir rašo apsakymėlius ar eilėraščius propaganda atmieštus ir be nuolatinės algos, kaip "tarybinių rašytojų sąjungos nariai" gauna dar gerus honorarus ir tie honorarai pučia juos — "kas aš".

Taigi, jeigu pavergtoje Lietuvoje dabar esama tiek daug ligoninių, gydytojų, vaistų, — žodžiu, sveikatos priežiūra yra gera ir nemokama ir štai senesnės kartos rašytojų skundžiasi sveikata...tai ką apie tai gali pasakyti pramonės ir kolchožuose dirbantieji darbininkai?

Anot R. Mizaros, žmonės myli ir gerbia A. Sniečkų. Ir pats A. Sniečkus menamai "su žmonėmis" pašoka, padainuoja.

Bet va, viena dzūkė šitaip reikšmingai sovietų santvarkos gyvenimo sąlygose pasisakė:

— Tur būt, draugą Sniečkų pats dievas iš dangaus mums prisiuntė. Mes jį mylime, mes jį gerbiame bet truputį jo pribijome.

Matyti, protinga dzūkė. Ji žino, kaip visų buvo "mylimas" ir "gerbiamas Stalinas, o dabar Chruščiovas, bet vieno ir kito *"trupučiuką prisibijo"* ar prisibijojo. Jei tokiose diktatūrinėse sąlygose nieši liežuvį kiek nors tiesos apie tironus pasakyti, tai reikia tą tiesą įvynioti į šilkus.

R. Mizara stebisi, kodėl Lietuvos valstybės operos kai kurie iš solistų ir solisčių apleido Lietuvą. Jis rašo:

"Klausiau aš operų ir galvoju: kokie nelaimingi tie solistai ir muzikai, kurie, paklausę politinių kvailių ir nedorėlių, bėgo iš Lietuvos ir šiandien praktikuoja kur nors siuvimo ar kitokiose dirbtuvėse"...

Mat, jei A. Sniečkus būtų ne iš "dangaus" prisiųstas, bet būtų pačių Lietuvos žmonių išrinktas, tai neabejotina, kad tada niekas iš Lietuvos nebūtų pasitraukęs, o dabar reikia "truputį prisibijoti", nes atviri visi keliai į Sibiro vergų stovyklas ir šėtonišku užsimojimu kolonizuojamas Kazakstanas.

Ir visa sumetus, prisimintina toks Lietuvoje vartojamas išsireiškimas: kvailesnio už save neieškok. R. Mizara bereikalingai tų kvailių ieško.

J. Vlks.

CHICAGOS ŠVARIAUSIAS IR MODERNIŠKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

SPECIALUS BIULETENIS

LAUKIAMA ANKSTYBA VELYKINĖ SKUBA

Savo Velykinius siuntinius giminėms ir draugams į Lietuvą ir SSSR siųskite DABAR.

Siuntinys Velykoms kaip šeimos susitikimas per šventes.

Cosmos Parcels Express Corporation
(Licensed by INTOURIST)

persiunčia Jūsų siuntinį į bet kurią S. S. S. R. dalį greičiau. Apdraustas, garantuotas pristatymas — Gavėjas nieko nemoka. Didelis ir įvairus specialiai parinktų prekių rinkinys žemomis kainomis yra visose skyrių įstaigose. Ateikite ir patys pasižiūrėkite. Nelaukite iki paskutinės minutės, skubos. **Siųskite Jūsų Velykinį siuntinį dabar per mūsų skyrių įstaigas, kurios labiausiai patogios Jums.**

Prašome rašyti, telefonuoti arba aplankyti:

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

39 Second Avenue, New York 3, N. Y.	Tel. AL 4-5456-7
2222 W. Chicago Avenue, Chicago 22, Ill.	Tel. BR 8-6966
2683 West 14th Street, Cleveland 13, Ohio	Tel. TO 1-1068
99 Main Street, Paterson 1, N. Jersey	Tel. MU 4-4619
1015 East Carson St., Pittsburgh 3, Pa.	Tel. HU 1-2750
2076 Sutter St., San Francisco 15, Calif.	Tel. FI 6-1571
22 Carlstad St., Worcester, Mass.	Tel. SW 8-2868
6 Day Street, New Haven, Connecticut	Tel. LO 2-1446

WEST LANDIS AVENUE (Greek Orthodox Club Building)
VINELAND, NEW JERSEY

Sis Vineland skyrius atidarytas penktadieniais, šeštadieniais ir sekm.

Popieriaus pramonė ir miškininkystė

DR. ZENONAS PRUSAS

Ne tik dabartinių laikų, bet ir primityvus žmogus stengdavosi savo mintis užrašyti. Mintytojai, poetai nenori, kad jų kūrybos vaisiai pradingtų su jų mirtimi. Valdovai atrado, kad žinių perdavimas vieno kitam yra daug patogiau raštu, o ne žodžiu. Kitaip pasiuntinys gali mintį lengvai iškreipti. Manoma, kad dėl žmogaus įgimto noro savo mintis užfiksuoti ir popierius buvo išrastas.

Trumpa popieriaus atsiradimo istorija

Popieriaus pradininkas buvo egiptiečių papyras, kuris buvo naudojamas jau prieš 4,000 metų. Papyras skiriasi nuo popieriaus tuo, kad popierius yra padaromas iš suveltų augalinės kilmės plaušelių, kai tuo tarpu papyrą padarydavo, supiaustydami papyro nendres į plokščias juosteles ir paskui jas suklijuodami. Apie 1400 metus prieš Kristų kiniečiai rašymui naudodavo kaulus, bambuko lazdas ir šilką. Spėjama, kad dėl to kiniečiai įprato rašyti nuo viršaus į apačią, o ne horizontaliai, nes taip buvo patogiau, rašant ant pailgų kaulų ar lazdų. Apie tą patį laiką Mažojoj Azijoj atsirado pergamentas, kurį padarydavo iš tam tikru būdu kalkių pagalba išdirbtų odų. Daugiausia naudodavo avių, ožkų ir karvių odas. Kitose kultūrose dar buvo rašoma (ir piešiama) ant bronzos bei molio plokštelių, ant medžio žievių ir kitų rašymui nepatogių medžiagų.

Tikrasis popierius buvo išrastas Kinijoje, 105 metais prieš Kristų. Jį išrado kinietis Ta'ai Lun, imperatoriaus dvaro aukštas pareigūnas. Jis vandeny išmirkė vidinėj medžio žievėj esančius kambijaus plaušelius, sutrynė akmeniniam puode, iškošė per tankų tinklą ir, išdžiovinęs ant to tinklo sulaikytų plaušelių sluoksnį, padarė pirmąjį popieriaus lakštą. Vėliau jis popieriaus gamybą patobulino, panaudodamas kanapių pluoštą ir senus skudurus. Šie pagrindiniai popieriaus gamybos principai nepasikeitė ir iki šių laikų. Žinoma, gamyba buvo sumechanizuota ir pagreitinta, panaudojant moderniškas mašinas.

Per eilę šimtmečių šis kiniečių popieriaus gamybos būdas buvo imperatoriaus dvaro paslaptimi ir buvo stropiai saugomas nuo kitų tautų. Tik 751 metais po Kristaus gimimo šią "paslaptį" išgavo Samarkando valdovai iš paimtų kiniečių karo belaisvių. Gausių linų ir kanapių pluošto išteklių dėka Samarkandas pasidarė žymiu popieriaus gamybos centru. Iš ten popiedvyliktame šimtmety arabai rius paplito į Bagdadą, o jau atvežė ir į Graikiją, Siciliją ir Ispaniją. Kadangi popierius buvo laikomas mahometonų arabų išmislu, krikščioniškojoj Europoje jis buvo sutiktas su tam tikru nepasitikėjimu. Dar gana ilgą laiką pagrindine rašymo medžiaga išsilaikė pergamentas. Gutenbergo išrastas spausdinimo procesas popieriaus paplitimui turėjo lemiamos reikšmės. Kaip žinome, pirmoji Gutenbergo atspausdinta Biblija pasirodė apie 1450 metus. Po šio įvykio popierius paplito po visą civilizuotąjį pasaulį. Jau 1459 metais Anglijoje buvo pastatytas pirmasis popieriaus fabrikas. 1622 metais Londone pasirodė pirmasis spausdintas laikraštis. Popierius pasidarė toks svarbus gaminys, kad net karo metų popieriaus gamyboj dirbą vyrai būdavo atleidžiami nuo karinės prievolės. Popierius tuo laiku daugumoje buvo daromas iš skudurų. Pradėta dairytis į kitas žaliavas. Prancūzų chemikas Reaumur, tyrinėdamas širšių lizdus, pastebėjo, kad šie lizdai yra padapadaryti iš sutrūnijusio medžio plaušelių, juos suklijuojant. Atseit, rasta, kad savo konstrukcija širšių lizdai yra labai panašūs į popierių. Reaumur priėjo išvados, kad ir popierius galėtų būti daromas iš medžio. Šie tyrimai paskatino ir kitus chemikus atkreipti dėmesį į medį kaip į galimą popieriaus gamybos žaliavą. Apie 1840 metus vokiečiui Kelleriui pavyko mechaniškai sutrinti medį į plaušelius. 1857 metais amerikietis Benjaminas Tilghman išrado būdą pagaminti celiuliozės, verdant medžio skiedras rūkštyse (sulfito procesas). 1884 metais Anglijoj buvo išrastas būdas medžio plaušelių atpalaidavimui vienas nuo kito, verdant šarmuose (sulfato procesas). Padaryta didelė pažanga ir pačio popieriaus gamybos mechanizavime, išrandant naujas mašinas. Mat, anksčiau popierius buvo daromas rankiniu būdu — pavieniais lakštais. Šis būdas buvo labai lėtas. Aštuoniolikto šimtmečio gale prancūzas Robert sukonstruktavo mašiną, kurios pagalba popierius galėjo būti daromas ritiniais, kurie vėliau būdavo supiaustomi į lakštus. Ši mašina labai pagreitino popieriaus gamybą. Įdomu, kad principuose ši mašina radikaliai nepasikeitė ir iki šių dienų. Žinoma, padaryta daug patobulinimų. Moderniškos popieriaus mašinos yra milžiniški įrengimai. Jų ilgis dažnai siekia 100 metrų ir padaro popieriaus ritinius iki 8 metrų pločio. Moderniškos mašinos sukasi, išleisdamos kelių metrų pločio popieriaus juostas 40-50 kilometrų greičiu į valandą ir pagamindamos iki 600-700 tonų popieriaus per 24 valandas. Moderniškoji popieriaus technologija yra gana komplikuota, pareikalaujanti prityrusių darbininkų ir aukštos kvalifikacijos technikinio personalo, susipažinusio su visomis technikos mokslų šakomis: chemija, mechanika, elektrotechnika ir fizika.

Mediena yra pagrindinė žaliava popieriaus gamyboj. Dar neseni laikai, kada popierius buvo beveik išimtinai gaminamas iš eglės bei pušies popiermalkių. Per praėjusį dešimtmetį popieriaus technologijoj padaryta tokia pažanga, kad šiuo metu popieriaus gamybai galima panaudoti ne tik visos pasauly augančios medžių veislės, bet ir lentpiūvių atmatos ir net piūvenos. Kai kurių brangesnio popieriaus rūšių gamybai, pavyzdžiui, cigaretiniam, žemėlapių, banknotų ir brangesniam rašomajam popieriui, dar ir šiandien panaudojama skudurai bei lino ir kanapių pluoštas. Mažai miškinguose kraštuose popieriaus gamybai dar naudojamos pluoštinės žolės, javų šiaudai ir nendrės. Senas popierius irgi yra svarbi žaliava, ypač kartono gamyboje. Apskaičiuojama, kad Amerikoje apie 30% pagaminto popieriaus grįžta atgal į gamybos procesą ir vėl perdirbamas į pigesnės rūšies popierių.

Popierius kaipo produktas savo universalumu mažai turi konkurentų. Dėl to, kad jis yra padarytas iš medienos, kurios plaušeliai savo stiprumu pilnai prilygsta plienui, popierius pasižymi tvirtumu. Popierius yra pigus ir turi daug gerų savybių, kurių daugelis medžiagų neturi. Nenuostabu todėl, kad popieriaus gamyba plečiasi tokiu tempu, ypač Amerikoje, kaip matyti iš žemiau paduotų skaičių:

Metai	JAV pagaminta popieriaus mil. tonų
1889	1.0
1899	2.2
1925	9.0
1940	14.5
1957	30.7

Ekonomistai spėja, kad popieriaus gamyba ir suvartojimas dar padvigubės per sekančius 25 metus.

Popieriaus rūšys

Popieriaus pigumo ir visos eilės gerų savybių dėką tik dalis pagaminto popieriaus panaudojama spausdinimui ir rašymui. Yra žinių, kad jau vienuoliktame šimtmety popierių pradėjo naudoti prekių suvyniojimui. Dvylikto šimtmečio antroj pusėj popiierių naudojo gamybai jau keleto šimtų įvairių reikmenų, jų tarpe dėžių, popierinių lėkščių, apatinukų, kilimų ir net grabų gamybai. Šiuo metu arti 40% viso popieriaus gamybos sudaro kartonas. Pati pagrindinė kartono rūšis yra kartonažas (corrugated board). Kartonažas padaromas iš trijų kartono lakštų, vieną sulankstant armonikos forma, o kitus du paliekant plokščius ir priklijuojant iš abiejų pusių prie sulankstytojo lakšto. Kartonažas Amerikoje baigia išstumti iš apy-

(Tęsinys 9-tam psl.)

SIUNČIAME Į LIETUVĄ

Akordeonus, siuvamas mašinas, vaistus, maistą, medžiagas ir Jūsų atneštus siuntinius. Didelis pasirinkimas prekių žemiausiomis kainomis. Pvz., 100% vilnos medžiaga paltui 3 jardai ar siutui 3½ jardo, rayon 2 suknelėms 8 jardai, vyriškas ar moteriškas vilnonis megztinis ir 5 rayon skarelės — $49.99.

Užsakiusiems dvigubą kiekį už $99.98 pridėsime "Universal" deimantinį rėžtuką ir "Solingen" plaukams kirpti mašinėlę.

PATRIA GIFT PARCEL CO.
3741 W. 26th St., Chicago 23, Ill.
CRawford 7-2126

SLOAN'S DEPARTMENT STORE
Pilnas pasirinkimas vyriškų, moteriškų ir vaikams rūbų, duoda visai Jūsų šeimai galimybę gražiai pasipuošti už žemiausias kainas. Kalbam lietuviškai
7042 SO. WESTERN AVE.
Phone: PRospect 8-9210

WESTERN
CURRENCY EXCHANGES
Daily Auto License Service.
Checks cashed — Money orders.
INCOME TAX SERVICE
6254 SO. WESTERN AVE.
7054 SO. WESTERN AVE.

BRIDGEPORT
CURRENCY EXCHANGE
Daily Auto License Service.
Checks cashed — Money orders.
INCOME TAX SERVICE
748 WEST 35th STREET

SPIEKHOUT HEATING
Gazo pakeitimai ir furnasai.
GARANTUOTAS ĮRENGIMAS.
PATOGUS KREDITAS.
536 E. 162nd STREET
SO. HOLLAND, ILLINOIS
EDison 1-7305

ABERDEEN HEATING CO.
37 years experience.
6801 SO. ASHLAND AVE.
Cleaning and Boiler Repairs.
New and Used Gas and Oil Burners.
Guaranteed quick and perfect work.
PR 6-3300

ŠILDYMO TAISYMO REIKALAIS
patarnaujame dieną ir naktį.
Mes taisome visokias šildymo sistemas.
Nemokamiems apskaičiavimams skambinkite.
RACINE HEATING CO.
8040 So. Racine Ave.
AB 4-2064 SO 8-7446

E and E
T-V SERVICE
Radio & TV Repair
Bring your set in and see it repaired.
NEW PICTURE TUBE
1-Year Guarantee,
Installed While You Wait.
Used TV's All Makes, All Sizes
1003 W. 71st St.
For Home Service Phone
ABerdeen 4-2673

IŠ TOLI AR IŠ ARTI PIGIAI
PERKRAUSTAU
(MOVING)
BALDUS IR ĮVAIRIUS DAIKTUS
Perkraustymas saugus, greitas ir tvarkingas. Viskas apdrausta.
ANTANAS VILIMAS
3415 Sp. Lituanica Ave.
CHICAGO, ILLINOIS
Tel.: FRontier 6-1882

Dr. Pranas Ancevičius

ISTORIJA BE PAGRAŽINIMŲ

I. Varšuva karo ugny ir Lietuva

(Tęsinys)

Iš Lietuvos Žižmaras grįžo tikru herojum, šiek tiek apsvaigintu nelaukto pasisekimo, kaip jis pats man pasakojo. Tie iš lietuvių Vilniuje, kurie anksčiau iš jo šaipydavosi pradėjo jį garbinti. Tuo būdu Žižmaras pasidarė lyg ir vadovu bei autoritetu Vilniaus krašto lietuviškam jaunimui.

Su tuo tai Žižmaru buvo mudviejų su profesoriu Herbačevskiu atsisveikinta Varšuvoj keletą valandų prieš prasidedant karui.

Varšuva karo ugny

Karas iš karto pakeitė Varšuvos veidą. Kažkur dingo linksmumas ir nerūpestingumas elegantiškųjų paviršiaus sluogsnių, dominavusių lenkų sostinės ištaikingose gatvėse, kavinėse, restoranuose. Žmonės uniformose, masės mobilizuojamųjų, sunkvežimiai, įvairaus tipo karo mašinos ir tam panašiai užviešpatavo Varšuvos gatves. Masės iki tol nematytų žmonių kažkus bėgo, skubėjo, nervinosi, nerimavo... Aliarmai, vokiečių lėktuvų puolimai, priešlėktuvinės artilerijos šaudymai pasidarė nuolatiniais Varšuvos gyventojų palydovais.

Atsidūrus Varšuvai karo ugny žmonės gaudė kur įmanydami žinias, norėdami sužinoti ką nors daugiau negu kad buvo galima skaityti laikraščiuose, girdėti per radiją. Veltui! To daugiau iš niekur varšuviečiai negalėjo sužinoti. O tas daugiau liete Angliją, Prancūziją ir Sovietų Sąjungą. Pažįstami žurnalistai, didžiausio Varšuvos dienraščio "Kurjer Warszawski" redaktoriai, dargi Užsienio reikalų ministerijos spaudos skyriaus labai aukšti pareigūnai nervinosi ir suko sau galvas ne tik dėl Londono ir Paryžiaus, bet ir Maskvos tylėjimo. Kodėl Anglija ir Prancūzija nepradeda karo veiksmų prieš Trečįjį Reichą? Juk anglų garantijose buvo automatiškumo klauzulė. Prancūzų-lenkų karinis alijansas taipogi turėjo automatiškumo klauzulę. Jau antrą dieną Hitlerio moderniškoji karo mašina be pasigailėjimo triuškino Lenkiją, stojusią nelygion kovon už savo laisvę ir nepriklausomybę, o iš sąjungininkų pusės nebuvo daroma nieko konkretaus. Vien tik simpatijos ir užuojautos žodžiai plaukė eterio bangomis kartu reiškiant pasipiktinimą Hitlerio agresija. Maskva dargi nesmerkė Trečiojo Reicho agresijos prieš Lenkiją ir laikėsi kažkaip labai įtartinai.

Visa tai be galo nervina politiškus Varšuvos sluogsnius ir baimės siaubas pradėjo būti jaučiamas beveik visur. Bet neilgam. Kai rugsėjo 3 d. sostinės gyventojus pasiekė žinia, kad Anglija ir Prancūzija paskelbė karą Trečiąjam Reichui, savotiškas entuziazmas ir pasiryžimas nustelbė baimę. Į vokiečių lėktuvų bombardiruojamas Varšuvos gatves išsiliejo minios demonstrantų, skubančių išreikšti savo padėką britų ir prancūzų ambasadoriams.

Džiūgaujantiems varšuviečiams ambasados balkone kartu su ambasadoriu pasirodė ir Lenkijos užsienio reikalų ministeris pulk. Beckas, kurio veide nebebuvo išdidumo ir puikybės. Beckas atrodė išblyškęs ir nepaprastai nervingas. Jis, be abejo, žinojo tikrą tiesą apie tragišką, nepaprastai sunkią, o gal ir beviltišką kovojančios Lenkijos padėtį, bet pakiliai nusiteikusioms minioms tarė:

— Kovojame už šventą reikalą, už mūsų tautos laisvę, garbę ir teisę gyventi nepriklausomais. Turėdami savo pusėj tokius sąjungininkus kaip Didžioji Britanija ir Prancūzija, mes negalime abejoti dėl mūsų tautos ateities. Kovodami už mūsų ir jūsų laisvę ir nepriklausomybę, mes išeisime iš to karo laimėtojais!

Becko žodžius lydėjo entuziastingi šūkiai, ir tuoj pat sekęs aliarmas, pranešantis besiartinantį vokiečių aviacijos naują puolimą ant sostinės.

Dr. Šaulio nuomonė

Užsukęs į dr. Šaulio privatišką rezidenciją, esančią alėjoje Jerozolimskiego, priešlėktuvinės artilerijos, lėktuvų motorų bei sprogstančių kažkur toliau nuo centro bombų savotiškoj muzikoj dalinaus su Lietuvos atstovu paskutinėmis naujienomis ir įspūdžiais ir klausiau jo nuomonės apie padėtį. Dr. Šaulys su jam įprastu flegmatiškumu kalbėjo:

— Dabar padėtis visiškai aiški. Aš tik bijojau, kad Anglija gali netesėti savo pažado Lenkijai ir palikti ją Dievo valiai. Bet kai Anglija ir Prancūzija paskelbė Vokietijai karą ir kai ant Reicho miestų pradės kristi anglų ir prancūzų bombos ir angliški-prancūziški tankai riedėti per Vokietiją, tai Hitlerio dienas galima laikyti suskaitytomis. Hitlerio militarinis pajėgumas man asmeniškai atrodo išpūstas. Aišku, kad jis yra nepalyginamai didesnis už Lenkijos militarinį pajėgumą ir todėl Lenkija turės didelių nuostolių. Bet aš netikiu, kad Reicho militarinis pajėgumas būtų pranašesnis už anglų-prancūzų-lenkų bendras jėgas. Hitleris turėjo permaža laiko tinkamai pasiruošti karui.

Kai dėl Sovietų Rusijos, tai aš nemanau; kad jinai pajudėtų prieš Lenkiją po to, kai Anglija ir Prancūzija stojo lenkų pusėn. Aš sutinku su anglų ir prancūzų čionykščių ambasadorių nuomonėmis, kad susitarimas su Sovietų Rusija Hitleriui buvo daugiau reikalingas propagandai ir nervų karui, negu kam nors kitam. Aš abejoju, kad kas nors daugiau už to susitarimo būtų paslėpta ir kad Berlynas būtų pakvietęs Maskvą kokiems didesniems reikalams. Tai būtų prieš pačios Vokietijos gyvybinius interesus. Vokiečiai, būdami gerai painformuoti apie Sovietų Rusijos silpnumą, matyti, nutarė savo politiškiems tikslams išnaudoti Maskvos karo baimę, tai ir viskas.

Gal dr. Šaulys ir teisus pagalvojau. Juk tada, išskiriant aukščiausius asmenis Maskvoje ir Berlyne, niekas nežinojome, kad už dviejų diktatorių viešai paskelbto susitarimo slepiasi sąmokslas prieš daugelio tautų laisvę ir nepriklausomybę. Betgi to susitarimo psichologinis efektas buvo nepaprastas ir dabar tiktai nežinoma ateitis galėjo pasakyti, kokia bus paslaptingojo Kremliaus pozicija tolimesnėj vokiečių-lenkų karo eigoje.

Lenkijos vyriausybė apleidžia Varšuvą

Tuo tarpu karo eigos kiekviena valanda darėsi vis dramatiškesnė. Rugsėjo 3 d. vėlyvą naktį Lenkijos vyriausybė jau paskubomis ruošėsi apleisti sostinę. Užsienio diplomatams ir žurnalistams buvo pranešta, kad jie būtų pasiruošę išvykimui iš Varšuvos kartu su vyriausybe.

Asmeniškai nutariau likti Varšuvoj. Rugsėjo 4 d., susisiekęs su dr. Šauliu, patyriau, kad Lietuvos atstovas taipgi

(Tęsinys 7-me psl.)

WEEKEND SPECIAL

5 Regular 30c Hamburgers
$1.50 Value — This week
only with Coupon 96¢

J.-R. GRILL

EXTRA HAMBURGER 20c WITH THIS COUPON

2403 Ogden Ave., Corner of Western
Phone CAnal 6-9689
Open 24 hours — 7 days a week.

Sovietų ambasada Washingtone praneša, kad šiais metais ribotam žmonių skaičiui bus leista aplankyti Lietuvą. Atsakomingi pareigūnai tvirtina, kad kelionėms vizos bus duodamos, nekreipiant jokio dėmesio į tikybinius ar politinius keleivio įsitikinimus.

Kas norėtų aplankyti savo gimines Lietuvoje, turi susižinoti su šia kelionių įstaiga:

WIDE WORLD TOURS

Evergreen Plaza 95th & Western Avenue
Telef. GA 2-0640

Sutvarkome visus kelionių reikalus į bet kurią pasaulio vietą be jokio pridedamo mokesčio.

PASINAUDOK PATIKIMU, KRUOPŠČIU IR GREITU MŪSŲ FIRMOS PATARNAVIMU

GENERAL PARCEL & TRAVEL CO., INC.

Licensed by USSR

SIUNTINIAI SIUNČIAMI Į SOVIETŲ RUSIJĄ

LIETUVĄ, UKRAINĄ, BALTGUDIJĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ, IR KITAS RESPUBLIKAS.

135 WEST 14th STREET
NEW YORK 11, N. Y.
Tel.: CHelsea 3-2583

Tik vyriausioji įstaiga atdara kasdien nuo 9-6; Sekmadieniais nuo 9-4.

MŪSŲ SKYRIAI

141 Second Avenue, NEW YORK CITY, Tel. GRamercy 5-7430
39 Raymond Plaza W., NEWARK, N. J., Tel. MArket 2-2877
132 Franklin Ave., HARTFORD, CONN., Tel. CHapel 6-4724
900 Literary Road, CLEVELAND 13, OHIO, Tel. TOwer 1-1461
332 Fillmore Ave., BUFFALO 6, N. Y., Tel. MOhawk 2674
308 W. Fourth Street, BOSTON 27, MASS., Tel. ANdrew 8-5040
11339 Jos. Campau, DETROIT 12, MICH., Tel. TOwnsend 9-3980
632 W. Girard Ave., PHILADELPHIA 23, PA., Tel. WAlnut 5-8878
2134 W. Chicago Ave., Chicago 22, Ill., Tel. DIckens 2-8232.

Mūsų didžiulė firma turėdama tūkstančius patenkintų klijentų **100% garantuoja pristatymą.** Kiekvienas siuntinys išsiunčiamas laike 48 valandų ir adresatą pasiekia per 6—7 savaites (oro paštu laike 7—12 dienų). Įstaigose yra pirmos rūšies didelis pasirinkimas įvairių prekių. Reikalaukite mūsų nemokamų katalogų, kuriuose rasite informacijų apie naujas muitų normas ir patarnavimus.

(Tęsinys iš 6-to pusl.)

yra nusistatęs likti Varšuvoj ir kad savo nusistatymą jau yra pranešęs Lenkijos užsienio reikalų ministerijai. Pasirodo, kad dr. Šaulio nusistatymas labai nustebino lenkų pareigūnus ir tokiame Lietuvos atstovo apsisprendime jie pradėjo įžiūrėti ne tik nedraugišką veiksmą Lenkijos atžvilgiu, bet dargi sugestija, kad Lietuvos vyriausybė gal planuojanti atsisakyti nuo savo neutralumo ir kartu su vokiečiais žygiuoti į Vilnių. Dr. Šaulys pareiškęs lenkams, kad visi jų įtarinėjimai esą niekuo nepagrįstas nonsensas. Jo apsisprendimas likti Varšuvoj esąs grynai asmeniško pabūdžio. Jis esąs per senas pasidaryti vagabundu, bet nedraudžiąs niekam iš atstovybės personalo ir akredituotam prie Atstovybės oficiozo atstovui daryti kaip patinka.

Kaip vėliau pasirodė, Varšuvoj liko visas lietuvių atstovybės personalas. Su lenkų vyriausybe sostinę apleido tiktai "Lietuvos Aido" atstovas Stasys Leskaitis.

Beckas be kaukės

Rugsėjo 4 d. vėlai vakare iš lenkų vyriausybės narių Varšuvoj tebuvo likęs tiktai vienas pulk. Beckas. Apie vidunaktį jis atsilankė į ištaigingą Simon-Stecky restoraną, kur buvom susimetę būrys žurnalistų, likusių sostinėj, jų tarpe ir socialistų "Robotnik" vyriausias redaktorius Mieczyslovas Niedzialkowskis.

Apleidus sostinę spaudos ir telegramų agentūroms, buvo tartasi kaip informuotis apie karo eigą ir įvykius pasauly ir kokios linijos laikytis leidžiamuose Varšuvoje dienraščiuose. Vokiečių ir kitų kraštų radijai tebuvo vienintelis žinių šaltinis. Mums tuos reikalus besvarstant prie žurnalistų stalo visai nelauktai prisiartino Beckas, kuris buvo nepaprastai pasikeitęs. Gavosi įspūdis, kad bent tuo momentu jis buvo be išdidumo ir paslaptingumo kaukės taip charakteringos jo veido išraiškai ir laikysenai. Pasisveikinęs su žurnalistais bendrai, Beckas dusliu balsu tarė:

— Kaip atrodo reikalai, ponai žurnalistai?

Niedzialkowskis k a ž k a ip piktai atkirto:

— Ką tamsta klausi mūsų. Tamsta turėtum geriau žinoti kaip reikalai atrodo ir mus apie tai painformuoti atvirai ir aiškiai. Užtenka to paslaptingumo ir savęs apgaudinėjimo. Laikas turėti drąsos pažvelgti realybei į akis. Geriau tamsta bent kartą atvirai pasakyk, kokia yra tamstos nuomonė apie padėtį?

Padėtis yra gana kritiška, — pasigirdo duslus nervingas Becko balsas. — Nors mūsų kariuomenė kovoja drąsiai ir didvyriškai, bet, atrodo, kad viena negalės ilgai atsilaikyti prieš Reicho karo mašiną. Anglija su įprasta anglams flegma vis dar nejuda. Prancūzai ramiausiai sėdi už Maginot linijos ir stebi kaip vokiečiai mus naikina. Rusijos pozicija paslaptingai įtartina. Nebūtų nieko nuostabaus, jeigu Hitleris, sutriuškinęs mus žaibinio karo priemonėmis, ieškotų susitarimo su mūsų sąjungininkais.

— Graži perspektyva, — pastebėjo Niedzialkowskis.

Bet tolimesnį pasikalbėjimą nutraukė naujas vokiečių aviacijos puolimas. Išsiskirstėm kas sau.

Niedzialkowskio žvilgsnis į ateitį

Kai praėjus vokiečių aviacijos naktiniam puolimui žingsniavom su Niedzialkowskiu tamsiomis Varšuvos gatvėmis, jis tarė:

— Atrodo, kad ne tik Lenkijos laukia liūdnos ir sunkios dienos, nors ir nežinia į ką išsivystys Hitlerio pradėtas karas ir kuo jis baigsis. Bet kaip ten bebūtų, Varšuva negali pasiduoti be mūšio. Mūsų pareiga pademonstruoti ateities kartoms pasiryžimą būti laisvais ir nepriklausomais. Juk jeigu Hitleriui sutriuškinus Lenkiją pavyktų susitarti su Anglija, kuo aš asmeniškai netikiu, tai tada jis žygiuos toliau į rytus ir pakely prarys mus visus, ir jumis, lietuvius, ir visas kitas pakeliui į rytus esančias valstybes. Vokiečių "Drang nach Osten" yra senas, kaip jų istorija. Hitlerio "Mein Kampf" tiktai kitokiais žodžiais kartoja tą imperialistinės vokiečių politikos kryptį. Ir todėl aš nenoriu tikėti, kad jis būtų galėjęs padaryti kokį nors slaptą susitarimą su Stalinu mūsų sąskaiton. Juk Stalinas negali būti aklas, kad nematytų vokiškojo imperializmo siekimų, kurie yra nukreipti ir prieš gyvybinius rusų interesus. Vokiečių "Drang nach Osten" daro mus visus Maskvos natūrališkais sąjungininkais ir atvirkščiai. Maskva turi eiti prieš vokiečius, kad gindama mus kartu galėtų ginti ir Rusiją. Be to, Sovietų Rusija yra išvarginta revoliucijos, baisaus pilietinio karo, piatiletkų ir komunistų diktatūros kruvinų vidujinių rietenų dėl valdžios. Visa tai turint galvoje, atrodo, kad Stalinas negalėjo sudaryti su Hitleriu slapto sąmokslo prieš kaimynines valstybes tikslu jas pasidalinti tarpusavy, ir tuo patim priartinti amžiną rusų tautos priešą arčiau prie savęs.

Perkirtau Niedzialkowsky įterpdamas:

— O jeigu Hitleris su Stalinu tokį sąmokslą sudarė? Kuo jiedu blogesni ar geresni už Dievo pateptus monarchus, kurie praeityje dalino tarpusavy kaimynines valstybes ir tautas?

— Sutinku, kad moralės nuostatai yra svetimi vadinamajai politikai, — tęsė toliau Niedzialkowskis. — Juk ir mūsų Beckas, pradėjęs vaidinti didelį valstybės vyrą, spiovė visoms kilnioms lenkų demokratinėms ir laisvės tradicijoms, išplaukiančioms iš nepriklausomybės kovų obalsio za nasza i wasza wolnosc", ir visų padorių lenkų gėdai pasišovė užgirti Mussolinio užpuolimą ant Abisinijos, padėjo Hitleriui padalinti Čekoslova-

(Tęsinys 8-ame pusl.)

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULIACIJOS PROBLEMAS.

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITWINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI.

MAYTAG

Super Highlander

WITH AUTOMATIC BLEACH INJECTOR

GLASER'S FURNITURE AND APPLIANCE COMPANY

5115-5123 So. Kedzie Ave. PRospect 6-1790

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

(Tęsinys iš 7-to pusl.)

kiją, pasiuntė jums lietuviams ultimatumą ir tam panašiai. Bet prie ko ta politika privedė Lenkiją? Mumis niekas nepasitikėjo. Lenkija buvo likusi be draugų. Gerai, kad Anglija mus ištraukė iš tos padėties. Bet Anglija tai padarė ne dėl kokių nors sentimentų, bet diktuojama savo egoistinių interesų, kurie mūsų laimei nesutampa su Trečiojo Reicho interesais. Tai sudaro šiokią tokią viltį ateičiai. Nes britai niekuomet nesutiks ir negali sutikti su tuo, kad Hitleris pasidarytų Europos diktatorium. Tai reikštų Anglijai galą. Lygiai taip pat ir Maskvos diktatoriai negali su tuo sutikti, kad Berlynas valdytų Europą, kurią naciai įsivaizduoja iki Uralo kalnų. Aš manau, kad ankščiau ar vėliau anglai su rusais paduos vieni kitiems rankas, kad paguldytų Hitlerį. O tai silpną Rusiją dar labiau nusilpnins ir tautoms tarp Rusijos ir Vokietijos susidarys palankios sąlygos laisvam ir nepriklausomam gyvenimui. Dėlto tai yra labai svarbu, kad Varšuva uždemonstruotų savo valią ir pasiryžimą lenkų tautos laisvam ir nepriklausomam gyvenimui ir kuoilgiausiai išsilaikytų kovoje "za nasza i wasza wolnosc" (už mūsų ir jūsų laisvę). Aš tuo reikalu jau šiek tiek kalbėjau su Steponu Starzynski (Varšuvos burmistru). Pas jį atgimė senas revoliucionieriaus dvasia. His atsisakė apleisti Varšuvą ir vyriausybei pareiškė, kad savo likimą nusprendė susieti su Varšuvos likimu. Varšuvoje yra likęs ir senas PPS kovotojas, atsargos generolas Czuma, kurį bus nesunku sostinės gynimui uždegti. Be to, sostinėj yra likę ir daugiau pasiryžusių asmenų, kurie nesutiko su vyriausybės ir karo vadovybės sprendimu apleisti Varšuvą, kad išvengtų jos sugriovimo. Asmeniškai esu įsitikinęs, kad Varšuva savo pareigą ateičiai atliks garbingai, nors tai paverstų ją griuvėsiais.

Varšuvos pareiga ateičiai

Niedzialkowskio samprotavimai, kiek tai liečia Varšuvos pareigą ateičiai, nebuvo izoliuoti. Panašiai galvojo ir jautė ne tik likę Varšuvoje lenkų politiški visuomeniino gyvenimo vadai, bet ir daugumas sostinės gyventojų. Jau rugsėjo 5 d. pradėjo rinktis būriai vyrų ties miesto komendantūra ir reikalauti ginklų sostinės gynimui nuo artėjančių vokiečių. "Neatiduokime Varšuvos!" "Varšuva ginsis iki paskutiniųjų!" Tokie ir tam panašūs šūkiai girdėjosi ties Komendantūra.

Vis didėjantys būriai žygiavo dainuodami senai Varšuvoj negirdėtas revoliucines dainas kaip "Varszavianka", "Czerwony Standar" ir kitas. Kiti vėl traukė "Pierwasza Brygada", Pilsudskio pirmutinio dalinio himną iš nepriklausomybės kovų. Vienas senyvas darbininkas, prisiminęs caristinių laikų revoliucines kovas, pastebėjo, kad Varšuvoj atgimė Okzsejo (lenkų revoliucinis didvyris) ir 1905 metų revoliucijos dvasia. Taip jaučiančių masių priešaky atsistojo generolas Czuma, paėmęs į savo rankas sostinės gynimo reikalus. Greta jo stojo Varšuvos ilgametis burmistras Steponas Starzynskis, socialistų lyderis Niedzialkowskis ir Pilsudskio vardo naujosios istorijos instituto ir muziejaus tvarkytojas dr. Waclawas Lipinskis.

Šie keturi asmens buvo savaime susidariusio savotiško direktoriato vadovai, kurie ryžosi tvarkyti milijoninės sostinės reikalus anuo tragišku Varšuvai momentu.

Susiduriant tai su vienu, tai su kitu iš jų, o dažniausiai su Niedzialkowskiu ir dr. Lipinskiu, buvo aišku, kad tik ateities sumetimu vedini jie ryžosi Lenkijos sostinės beviltiškam gynimui su tikslu uždemonstruoti pasauliui lenkų tautos valią laisvam ir nepriklausomam gyvenimiu. Taip buvo perstatoma Varšuvos gynimo prasmė direktoriato vadovų kalbose per radiją, jų atsišaukimuose į sostinės gyventojus ir įvairiuose atsitiktiniuose pareiškimuose.

Jeigu degančios neapykanta vokiečiams masės vadovavosi tik jausmais ir negalvojo giliau apie tragišką sostinės padėtį, tai direktoriato nariams iš pat pradžių buvo aišku, kad Varšuva yra neapginama. Jau rugsėjo 8 d. Varšuva buvo vokiečių apsupta ir reguliariškus vokiečių aviacijos puolimus nuo tos dienos pradėjo papildyti vokiška artilerija ir tankai. Apsuptoje sostinėj augo griuvėsiai, dažnėjo gaisrai, didėjo niekieno nelaidojamų lavonų skaičius, stigo maisto. Bet nežiūrint to, varšuviečiai laikėsi stebėtinai. Jų pilkoji kasdienybė buvo nustelbta pasiaukojimo laisvės ir nepriklausomybės idėjai. Transliuojama per radiją ir garsiakalbius Frideriko Szopeno muzika, nors ir glušinama hitleriškos karo mašinos, stiprino juos jų nelygioje kovoje . . .

Vokietijos pralaimėjimas neišvengiamas

Apie varšuviečių nuotaikas karo ugnyje teko informuoti dr. Šaulį kasdieną, susitinkant su juo tai trumpesniam, tai ilgesniam pasikalbėjimui jo privatiškoj rezidencijoj.

Dr. Šaulys laikėsi nuostabiai. Jis ramiausiai sėdėjo savo privatiškoj rezidencijoj, klausydamas radijo, skaitydamas knygas ir gvildendamas karo eigą. Kiekvieną rytą pas jį atvykdavo jo privatiškas kirpėjas iš Zoliborzo priemiesčio, kad mūsų ministerį apkirptų ir nuskustų. Jo imponuojančioj laikysenoj neteko pastebėti jokio nervingumo ar susirūpinimo dėl asmeniško likimo. Atrodė, kad jo niekas negali išmušti iš lygsvaros.

(B. d.)

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
6322 SO. WESTERN AVENUE
Valandos: kasdien nuo 10 ligi 12 val. iš ryto ir nuo 7 ligi 9 val. vakaro. Šeštadieniais nuo 10 ligi 1 val. Treč. uždaryta. Kitu laiku susitarus
Ofiso telef.: PRospect 8-3229
Rezid. telef.: WAlbrook 5-5076

Tel.: PRospect 8-1717
DR. S. BIEŽIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 WEST 63rd STREET
Val: kas dieną po pietų 1-3; vak. 7-8 tiktai antradieniais ir penktadieniais
Trečiad. ir sekmad. ofisas uždarytas
Rez.: 3241 WEST 66th PLACE
Phone: REpublic 7-7868

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapumo takų chirurgija
Tel.: PRospect 6-1795
2300 W. 51st St., Chicago, Ill.
Oakley Medical Arts Bldg.
arba
434 Algona Ave., Elgin, Illinois
Tel.: OWens 5-0533
Valandos pagal susitarimą.

DR. PETER BRAZIS
PHYSICIAN AND SURGEON
2434 WEST 71st STREET
Ofisas: HEmlock 4-5849
Rezidencija: HEmlock 4-2324
OFISO VALANDOS:
Pirmad., Ketvirt. ir Penktadieni nuo 1-4 ir 7-9, Antrad. nuo 1-5, Trečiad. ir Šeštadieni tiktai susitarus

PR 6-1795, rez.: TRemont 9-5890
DR. JONAS G. BYLA
nervų-smegenų ligos, chirurgija
OAKLEY MEDICAL BLDG.
2300 West 51st Street
Valandos tik pagal susitarimą.

RŪTA BUTNIS, M. D.
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Bendra praktika
Ofisas ir Rezidencija:
744 WEST 35th ST. Tel. BI 7-3883
Priima kasdien: 9 A. M.—8 P. M.

Ofiso telef.: VIrginia 7-0036
Rezidencijos: BEverly 8-8244
DR. T. DUNDULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Akušerija ir moterų ligos.
4157 ARCHER AVENUE
Ofiso valandos:
Nuo 2—4 ir nuo 6—8:30 val. vakaro. Šeštadieniais nuo 2 iki 4 po pietų. Trečiadienį pagal sutartį.

Tel. ofiso: HE 4-1414; rez.: RE 7-6867
DR. BR. GAIŽIUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2454 WEST 71st STREET
Valandos: 1—3 ir 6—8 val. po pietų kasdien. Šeštadieniais 1—4 val. p. p. Trečiadieniais uždaryta.

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 WEST 63rd STREET
Ofiso val.: kasdien nuo 1—4 po pietų ir 6—8 vakaro.
Trečiad. ir šeštad. uždaryta.
Ofiso tel.: POrtsmouth 7-6000
Rezid. tel.: REpublic 7-9199

GRovehill 6-1595
Dr. Aldona A. Juska
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
IR PRITAIKO AKINIUS
Valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą, išskyrus trečiadienius ir šeštadienius.
2422 W. MARQUETTE ROAD

Telef.: Ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th St., Cicero, Ill.
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vakaro.
Trečiadieniais uždaryta.
Šeštadieniais 12—4 val.

Ofiso telefonas: LAfayette 3-3210
Jei neatsiliepia šaukite KEdzie 3-2868
Dr. Emily V. KRUKAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
4146 SO. ARCHER AVENUE
Val.: kasdien po pietų nuo 12—3:00
Daily afternoons.
Vakarais: pirmad., antrad., ketv nuo 6—9. Trečiadieniais tik susitarus.

Tel. ofiso: HE 4-1202; rez. PR 6-4732
DR. A. MACIŪNAS
CHIRURGAS
2454 W. 71st ST. (71st ir Campbell)
Val.: pirmad. ir ketvirtad. 1-4 popiet, antrad. ir penktad. 5-8 val. vak.

Ofiso tel.: HE 4-1818 arba RE 7-9700
Rezidencijos: PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
VIDAUS LIGŲ SPEC.
2454 WEST 71st STREET
Priėmimo val.: nuo 9-11 val. ryto ir nuo 4-8 val. po pietų. Šeštad. nuo 9-11 val. ryto ir nuo 2-4 val. po pietų.
Trečiadieniais uždaryta.

Dr. Juozas PAUKŠTYS
DANTŲ GYDYTOJAS
4063 ARCHER AVENUE
Valandos: kasdien 10-12, 2-6 popiet, 7-9 p. m. Šeštadieniais 10-12.
Trečiadieniais uždaryta.
Telef.: LA 3-4949 — Namų BE 3-7786

DR. M. STRIKOL
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Valandos tik susitarus.
PRospect 6-1930

Telef. ofiso: CLiffside 4-2896
Rezidencijos: WAlbrook 5-3099
DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1724 WEST 47th STREET
(kampas 47th ir Hermitage)
Priėmimo val.: 2-4 ir 6-9 val. po pietų
Šeštadieniais 2-6 val. popiet.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika, spec. MOTERŲ ligos
Ofisas: 2652 WEST 59th STREET
Tel.: PRospect 8-1223 arba TR 3-5577
OFISO val.: pirmad. 8-10 val. vakaro, antrad., trečiad. ir penktad. 6-9 v. v., šeštadieniais 2-4 val. po pietų.

DR. V. P. TUMASONIS
CHIRURGAS
2458 WEST 71 STREET
Ofiso telef.: HEmlock 4-2123
Rezid. telef.: GIbson 8-6195
Priėmimo val.: Pirm., Antr., Ketv. ir Penkt. 2—4 val. ir 6—8 val.
Trečiadieniais ir šeštadieniais nepriima ligonių.

C. Z. VEZELIS
DANTŲ GYDYTOJAS
4645 SO. ASHLAND AVE. YA 7-2246
Val.: nuo 9 iki 12, nuo 1 iki 5, nuo 6 iki 8. Trečiadieniais uždaryta.

Tel. ofiso: VI 2-1581; rez.: PR 6-4250
DR. V. VILEIŠIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
802 WEST 31st STREET
(kampas Halsted ir 31 os gatvių)
Priėmimo val.: kasdien 1-4 p. p. ir 6-8 val. vak. Šeštad. 1-4 val. po pietų.
Trečiad. ir sekmadieniais uždaryta.

P. ŠILEIKIS, O. P.
ORTHOPEDAS-PROTEZISTAS
Aparatai - Protezai, Med. Bandažai, Speciali pagalba Kojoms (Arch Supports) ir t. t.
Val.: 9—4 ir 6—8. Šeštadieniais 9—1.
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
2850 West 63rd St., Chicago 29, Ill.
Tel.: PRospect 6-5084

LIETUVIAI AKIŲ GYDYTOJAI

Dr. Ant. Rudokas, Opt.
4455 SO. CALIFORNIA YA 7-7381
Tikrina akis ir pritaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus.
Valandos: 10 ryto iki 8 val. (trečiad. uždaryta), šeštad. 10 ryto iki 2 p. p.

Dr. Kazimieras
MICHEL
Išvykęs atostogų į Phoenix, Arizona. Sugrįš apie 1960 m. kovo mėnesį.
4654 SO. ASHLAND AVENUE
Telefonas: YArds 7-6616

DR. G. SERNER
LIETUVIS AKIŲ GYDYTOJAS
25 metų patyrimas
Tel.: YArds 7-1829
Pritaiko Akinius
Kreivas Akis
Ištaiso.
Ofisas ir Akinių Dirbtuvė
756 WEST 35th STREET
Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8
Treč. uždaryta. Penkt. ir šešt. 10—2 val. po pietų. Arba pagal susitarimą.

GRADINSKAS
1960 METŲ TV APARATAI
išsimokėtinai. — Priimam senus.
RADIJAI, FONOGRAFAI, VOKIŠKI APARATAI.
PARDAVIMAS IR TAISYMAS.
J. G. Television Co., 2512 W. 47 St.
FRontier 6-1998
Atdara kasdien. Sekmad. uždaryta.

Pasveikink savo draugus per "Naujienas".

(Atkelta iš 5-to psl.)

vartos medines dėžės. Jei medinės dėžės prieš desėtką metų dar buvo daug kur naudojamos, tai šiandien jos jau darosi retenybė. Medinių dėžių dar daugiau matyti Europoje ir kituose kontinentuose, bet ir iš ten jos jau pradeda pranykti. Mat, kartonažo dėžės yra lengvesnės ir daug pigesnės, o stiprumu pilnai konkuruoja su mediniėm. Į kartonažo dėžes pakuojami net tokie sunkūs reikmenys, kaip šaldytuvai, motorai, baldai ir kiti. Per paskutinius 20 metų kartonažo gamyba paaugo 5 kartus.

Kita kartono rūšis yra storas kartonas, vadinamas lankstomuoju kartonu (folding boxboard). Šį kartoną plačiai naudoja mažesnių reikmenų įpakavimui, kaip, pavyzdžiui, cigarečių, kosmetikos, maisto produktų, vaistų ir kt. Įvairių kitų rūšių kartonas daug kur išstūmė medį, stiklą, metalą, odą ir kt. Reikia tik prisiminti tokius produktus, kaip popierines pieno ir vaisių bonkas, popierinius puodukus, lagaminus, namų ir automobilių viadus įrengimus, plakatus ir kt. Be abejo, visos galimybės dar nėra išnaudotos. Pavyzdžiui, Michigano kelių valdyba pradėjo naudoti vandeniui atsparų kartoną kelių apsaugai nuo sniego užpustymo. Didesnėse popieriaus gamybos bendrovėse yra specialūs skyriai, kurių užduotis yra surasti naujus pritaikymus popieriui ir kartonui.

Popierius gerokai įsibriovė ir į tekstilės sritį. Atsirado popieriniai rankšluoščiai, servetėlės, nosinės, popierinės medžiagos baldų apmušimui, vystyklai. Popierinės paklodės jau buvo išbandytos visoj eilėj ligoninų. Einama dar toliau — pradėta briautis ir į dėvimų medžiagų sritį. Iš popieriaus padaromi baltiniai, suknelės, maudymosi kostiumai, vyriškos ir moteriškos skrybėlės. Tėra tik laiko klausimas, kada šie popieriaus dirbiniai bus pradėti masiniai naudoti. Popierius jau įsitvirtino maišų ir virvių gamyboje. Bandoma pagaminti pigius popierinius maišus maisto atmatoms supilti, kurie pakeistų dabar naudojamas metalines atmatų dėžes. Popierinės statinės gerokai išstūmė medines statines, ypač tas, kurios anksčiau būdavo naudojamos skystiems bei sausiems chemikalams pakuti. Popierius yra plačiai naudojamas kambarių sienų išklijavimui. Tiesa, ir popierius pradeda šiek tiek nukentėti nuo įvairių plastikinių medžiagų išradimų, ypač pakavimo srity. Bet neatrodo, kad kada nors bus išrasta medžiaga, kuri išstumtų laikraštinį, knygų ar rašomąjį popierių.

Popieriaus pramonė JAV

Popieriaus pramonė šiame krašte atsirado 17 šimtmečio gale. Šiuo metu ji užima penktą vietą visoje Amerikos pramonėje, po automobilių, mėsos, plieno ir naftos pramonių. Per paskutinį dešimtmetį popieriaus gamyba pakilo 70%. Joje investuota virš 8 bilijonų dolerių ir jos gaminių vertė siekia apie 10 bilijonų dolerių į metus. Joje dirba arti 300 tūkstančių darbiinnkų. Apie tiek pat dirba popieriaus perdirbimo pramonėje: dėžių dirbtuvėse ir kitur. 1955 metais ši pramonė sunaudojo apie 33 milijonus kordų popiermalkių. Popieriaus fabrikai panaudoja milžiniškus kiekius vandens — apie 4 bilijonus galionų į parą. Yra viena iš didesniųjų pramoninių chemikalų sunaudotoja.

New Yorko valstija ilgą laiką pirmavo kaip didžiausia popieriaus gamintoja. Paskutiniu laiku ją pralenkė Wisconsin. Po šių seka: Louisiana, Florida, Michigan, Georgia, Maine, Pennsylvania, Ohio ir Washington. Šiose 10 valstijų pagaminama arti 60% visos popieriaus gamybos.

Reikia paminėti, kad kai popieriaus pramonė auga pilnu tempu, sunaudodama vis didesnius medienos kiekkius, jos panaudojimas lentpiūvėse ir aplamai mechaninio apdirbimo įmonėse ne didėja, bet net turi tendencijos mažėti.

Popierio sunaudojimas Amerikoje ir kitose šalyse

Yra nuomonių, kad didelį popieriaus sunaudojimą krašte reiktų laikyti to krašto civilizuotumo ir medžiaginės gerovės rodikliu. Atseit, kuo didesnis popieriaus sunaudojimas vienam gyventojui, tuo aukštesnis to krašto civilizacijos laipsnis. Jei priimtume šį kriterijų, Amerika šiuo atveju rimtų konkurentų kaip ir neturėtų. JAV su 6% viso pasaulio gyventojų suvartoja apie 60% viso pasaulio gamybos. Amerika pati pagamina virš 30 milijonų tonų popieriaus ir dar importuoja arti 6 milijonų tonų į metus, daugiausia laikraštinio popieriaus iš Kanados. Tuo tarpu Amerikos popierio eksportas nesiekia nė viena milijono tonų.

Pagal 1955 metų statistikos davinius, popieriaus sunaudojimas svarais per metus vienam gyventoju buvo sekantis:

JAV	421
Kanada	280
Švedija	200
Danija	166
Australija	141
Vakarų Vokietija	121
Prancūzija	94
Japonija	52.5
Argentina	44
S. S. S. R.	26
Bolivija	3
Indija	1.9
Kinija	1.6
Tanganika	0.1

Popierius ir miškininkystė

Stagnuojant ar net palengva mažėjant mechaniniam medžio apdirbimui ir augant popieriaus gamybai, popieriaus pramonė darosi svarbiausiu medienos sunaudotoju. Reikia pasakyti, kad bent iki šiol popieriaus įtaka miškininkystei buvo teigiama, ypač Amerikoje. Pirmosios lentpiūvės šiame krašte buvo kilnojamo pobūdžio. Kada aplinkui nebelikdavo tinkamų išpiovimui medžių — lentpiūvės keldavosi į kitus rajonus. Šios rūšies lentpiūvės, gaisrai ir kenkėjai buvo gerokai nualinę Amerikos miškus.

Celiuliozės ir popieriaus fabrikų įrengimai yra daug brangesni ir sunkesni, negu lentpiūvių-fabrikui kilnotis iš vienos vietos į kitą beveik neįmanoma. Todėl svarbu turėti žaliavos atsargas vienoj vietoj. Tenka planuoti 50-100 metų į priekį. Ši aplinkybė gerokai prisidėjo prie planingo miškų ūkio atsiradimo šiame kontinente. Didieli miškų plotai, dažnai gerokai nualinti jau anksčiau parėjusių lentpiūvių, pradėjo pereiti į popierių gaminančių firmų nuosavybes. Šis procesas ir dabar dar vyksta pilnu tempu. Popieriaus koncernai kasmet superka tūkstančius hektarų privačių miškų ir miškelių, dažnai esančių gana blogame stovyje. Reikia pasakyti, kad popieriaus firmoms priklausą miškai yra beveik planingiausiai ir intensyviausiai tvarkomi. Jei prieš desėtką metų Amerikoje miškininkui savo srities darbą susiraši ti buvo didžiausias vargas, o šiandien yra miškininkų nedateklius, tai tik dėka to, kad per praėjusį dešimtmetį po

(Tęsinys 10-am psl.)

ĮSIGYKITE LSS LITERATŪROS FONDO

gražiai išleistas mūsų tautos atgimimą vaizduojančias knygas!

S. KAIRIO, LIETUVA BUDO, 416 psl. — kaina $5.50
K. BIELINIO, DIENOJANT, 464 psl. — kaina $6.00
K. BIELINIO, PENKTIEJI METAI, 592 psl. — kaina $6.00

Knygos kietai įrištos ir iliustruotos.

Įsigykite jas įvairių progų dovanoms!

Jas gausite NAUJIENOSE ir Lit. Fonde šiuo adresu:

K. BIELINIS, 70 Fifth Avenue, 9th floor,
NEW YORK 11, NEW YORK

NELAUKITE-
RYTOJ GALI BŪTI PERVĖLU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdraustl, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimei ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET **KAMBARYS 1043**
Telefonas: CEntral 6-5208

Generaliai Agentai Šių Kompanijų:
COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

Prieš siųsdami

DOVANŲ SIUNTINIUS Į SSSR

per kurią nors firmą,

Pasiklauskite patys savęs

apie sekančius dalykus:

1. **Ar firma patikima?**
2. **Ar ji tai įrodė?**
3. **Ar ji rūpestingai supakuoja ir išsiunčia siuntinius ir paruošia dokumentus?**
4. **Ar ji naudoja geriausias dėžes?**
5. **Ar ji varo biznį ilgiau, kaip 25 metus?**
6. **Ar ji oficialiai ĮGALIOTA?**

Atsakymas į visus šiuos klausimus bus TAIP, jei Jūs siųsite dovanų siuntinius per bet kurį

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

SKYRIŲ

716 Walnut Street
PHILADELPHIA 6, PA.
WAlnut 5-3455

1991 Broadway
NEW YORK 23, N. Y.
LYceum 5-0900

263 Market Street
NEWARK 2, N. J.
MArket 3-1968

4102 Archer Ave.
CHICAGO 32, ILL.
FRontier 6-6399

6446 Michigan Ave.
DETROIT 10, MICH.
TAshmoo 5-7560

390 W. Broadway
S. BOSTON 27, MASS
ANdrew 8-8764

1813 Addison Road
Cor. Superior & 71 St.
CLEVELAND 3, OHIO
UTah 1-0807

683 Hudson Ave.
ROCHESTER 21, N. Y.
BAker 5-5923

346 Third Ave.
PITTSBURGH 22, PA
GRant 1-3712

851 Hollins Street, **BALTIMORE 1, MARYLAND.** MUlberry 5-5787

Greit atgabenkite savo siuntinius PAS mus, ir mes greit **IŠSIŲSIME juos!**

MENO ŽINIOS

Tvarko MIKAS ŠILEIKIS

Paroda, kurią verta pamatyti

"Sosaku Hanga"

Chicagos Art Institute ligi kovo 20 d. bus rodoma japonų grafikos kūrinių turtinga kolekcija, vadinama: "Sosaku Hanga", lietuviškai tariant, nuotraukos nuo medžio. Visa Gunsaulus didžioji salė (pirmame aukšte) užpildyta vertingais meno kūriniais, apimant pabaigą 19-to ir ligi pusės 20-to šimtmečio piūtį. Reikia neužmiršti, kad japonai dailininkai yra, gal būt, geriausi meistrai pasaulyje medžio klišių gaminime, juo labiau toninių (efektų) išgavime. Beveik visi kūriniai atspausti ramiomis švelniomis, ruda, rausva bei juoda spalvomis, yra su realistiniu elementu, dekoratyviniu piešiniu, puikiausia svorio ir erdvės proporcija iki tiksliausio akuratiškumo. Juodu-baltu tušu darbai atlikti Munahata Shiko, Takagi Shiro ir Neno Makoto. Puikūs Maki Haku, (9 kūriniai), Saito Kyoshi pateikė 12 realistinių darbų. Įdomu, kad senesnio amžiaus Onchi Koshiro, gimęs 1891 m., pasirodo su europinio tipo abstraktu.

Europiečiai nuo seno domėjosi japonų daile, kuri iš senesnių laikų yra labiau poetiška, idiliška ir simboliškà, kuomet ši paroda atskleidžia visiškai naują japonų dailės veidą. Paroda koloritu ir motyvais labai skirtinga, tatai ir yra specialiai surinkta šios naujosios mokyklos atstovų produktas, kurį verta pamatyti. Yra ne tik kuo pasidžiaugti, bet ir iš ko pasimokyti.

PAUL BURLINO PARODA

Aukštutinėje muziejaus salėje išstatyta spalvų ekspresionisto Paul Burlin didelio formato drobių, vad. "privatus pasirodymas". Tiesą pasakius, šis dailininkas tikrai jautriai žaidžia keturiomis pagrindinėmis spalvomis — raudona, geltona, mėlyna ir žalia. Truputį primena Vasily Kandisnkį mosto ir erdvės apvaldymu, tačiau spalvinė kokybė yra realistinio pobūdžio, didelės masės pasisklaido pulsuojančiais niuansais. Pažįstamų formų kaip ir nėra, nieko nereprezentuoja, kad ir užmena kokį daiktą, atseit: "Ežeras medžiuose", "Maudyklėje", bet iššifruoti sunku.

Ypatingo dėmesio verti: "Raudonas, raudonas, bet ne tas pats", "Kas sakė, kad negalima padaryti?". Taip, galima padaryti, kai dailininkas ieško, kuria. Juk ir muzika be žodžių teikia didelio malonumo. Kodėl dailė per spalvų harmoningą santykį, negali prilygti simfonijai?

KUN. DR. P. CELIEŠIAUS PASKAITA

Š. m. vasario mėn. 28 d. 4:00 v. p. p. Jaunimo Centre įvyks įdomi paskaita tema: "Kas kūrinyje sudaro meną?" Skaitys kun. dr. P. Celiešius. Rengėjai: Lietuvių Amerikiečių Menininkų Klubas.

Kun. Celiešius spaudoje ne kartą buvo kėlęs humanistinio mokslo problemas, kartu ir vaizdinio meno. Šioje savo paskaitoje sutiko plačiau pagvildenti kūrinio turinį ir meninės formos santykį su vaizduojamo daikto forma. Kokie yra normalūs ir nenormalūs elementai moderniame bei reprezentaciniame mene.

Mūsų visuomenė yra maloniai kviečiama pasiklausyti kun. dr. P. Celiešiaus paskaitos ir plačiau susipažinti su dailės ir bendrai meno klausimais.

RUSAI SAVINASI ČIURLIONĮ

Philosophical Library po II Pas. karo anglų kalba išleista knyga apima beveik visą rusų meną nuo 14-15-to šimt. ikonografijos, ligi socialinio realizmo. Mūsų M. K. Čiurlionį ir Narbutą rusai laiko savo dailininkais. Įdėta Čiurlionio viso knygos puslapio reprodukcija "Piramidės".

◆

Čiurlionio galerija įsigijo iš dail. Z. Plechavičienės paveikslą Ponios S. portretą $450 vertės.

◆

Findley galerijoje (Michigan ave. ir Adams) Jean Dufy, prancūzo paroda. Dekoratyvinė moderni tapyba.

(Atkelta iš 9-to psl.)

pieriaus pramonės koncernai pasamdė tūkstančius miškininkų. Dalis šių miškininkų dirba koncernams priklausančių miškų administravime, dalis popiermalkių supirkime iš aplinkinių ūkininkų. Šių pastarųjų užduotis yra ne tik supirkti popiermalkes, bet ir pamokyti ūkiinnkus, kaip reikia miškus tvarkyti, kad užtikrinus žaliavos - išteklius ateičiai.

Ne tik Amerikoje, bet ir kituose kontinentuose popieriaus pramonė turi įtakos miškininkystei sekančiais požvilgiais:

1. Padeda vystytis medynų auklėjimams, nes duodama rinka ploniems sortimentams.

2. Prisideda prie kirtimų apyvartos sutrumpinimo. Jei norima išauginti storesnius sortimentus lentpiūvėms, medynų iškirtimas dažnai atidedamas ir po to, kai metinis einamasis prieauglis yra, palyginti, žemas. Šis žemas prieauglis dažnai yra pilnai kompensuojamas sortimentų kokybės pagerėjimu. Tos rūšies praktika dažnai būtų nuostolinga miškuose, kurių pagrindinis vartotojas yra popieiraus pramonė. Mat, su amžiumi pradeda nukentėti ne tik prieauglis, bet ir sortimentų kokybė. Popiermalkės, pagamintos iš jaunų medžių, yra žymiai geresnės, negu iš šimtamečių medžių.

3. Pakeičia medžių veislių vertingumo gradaciją. Nesenas yra laikas, kada daugumą minkštųjų lapuočių veislių buvo laikoma miškų piktžolėm. Daug vertingesniais buvo laikomi kietieji lapuočiai. Kiek tai liečia popieriaus gamybą, minkštieji lapuočiai yra labiau vertinami. Viena, jie daugumoje greičiau auga. Kita, jie duoda geresnę celiuliozės masę. Mat, jų plaušelių sienelės yra plonesnės, todėl verdant chemikalai lengviau įsibrauja į medieną. Atpalaiduoti plaušeliai yra lengviau paruošiami mechaniškai sekančiuose procesuose, ir dėl jų sienelių plonumo gaunamas lankstesnis, lygesnis ir ne taip trapus popierius, kaip kad naudojant kietuosius lapuočius.

4. Turi įtakos miškų genetikai. Tikima, kad ateity popieriaus pramonė bus svarbiausia medienos suvartotoja. Tuo mažai kas abejoja. Kadangi miškų genetikoje žiūrima į ateitį, jos pirmaeiliu uždaviniu pasidaro išvystymas popieriaus pramonei laibau tinkamų medžių veislių. Dirbama dviem kryptimis: a) stengiamasi "sukurti" greitai augančias veisles, turinčias plonomis sienelėmis plaušelius (celes); b) pagerinant medienos chemines ir fizines savybes taip, kad ji labiau tiktų poperiaus gamybai. Pirmoje eilėje kreipiamas ypatingas dėmesys į lignino procento sumažinimą medienoje. Statybinėje medžiagoje esantis ligninas nėra labai kenksmingas. Priešingai, jis priduoda medienai tvirtumo ir atsparumo. Yra visa eilė kenkėjų ir mikroorganizmų, mintančių celiulioze ir kitais medienoje esančiais angliavandeniais. Tuo tarpu mikroorganizmų, "mėgstančių" ligniną labiau, negu celiuliozę, kaip ir nėra. Ne vienas iš mūsų esame dar Lietuvoje matę pajuodusius ąžuolų ąstus upių dugne. Jei ne medienoje esantis ligninas — vargu ar jie ten būtų išsilaikę šimtmečius nesupuvę. Kas kita su popieriaus gamyba. Popiermalkėse esantis ligninas yra tiesiog popieriaus gamybos nelaimė: sunaudojama milijonai tonų anglies ir brangių chemikalų, beverdant medieną, kad ištarpinus ligniną; su ligninu ištirpdoma daugeli kiekiai ir pačios celiuliozės, kuri išmetama kaip balastas; priedu dar ir pati pasiliekančioji celiuliozė yra chemiiškai apgadinama ir susilpninama, betirpdant ligniną. Todėl didžiausia popieriaus pramonės svajonė ir yra, kad kada nors ateity miškų genetikos darbuotojams gal pavyks išvystyti medžių veislę, kurios cheminėj sudėty būtų tik maži lignino kiekiai, arba dar geriau — kurioje lignino visai nebūtų. *(Iš "Girios Aido")*

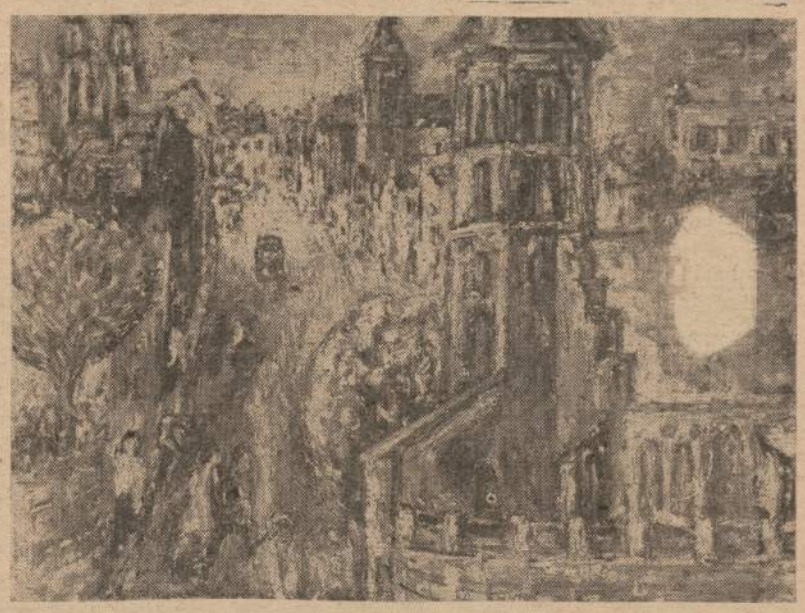

Dail. Jadv. Paukštienė-Dobkevičiūtė
"Kauno senamiestis"

Į antrą dešimtmetį

Pirmas šių metų "Aidų" žurnalo nr. skaitytojus pasiekė 30 dienų po Naujų Metų. Vienas redaktorių (prančiškonas Andriekus) pasvarsto žurnalo 10 metų sukaktį ir sako: "stovėta tautiškos krikščioniškos kultūros sargu statytoju". Kitokių kultūrų lietuvių, reiškia, neapėmė? Didžiausias žurnalui vargas buvo prenumeratorių negausumas. Raštų dar būtų. Sako: "Nutautę Amerikoje gimę lietuviai nepriėmė naujai atvykusiųjų dvasios. Senoji karta, taip pat, naujo priimti n e j s t e n g ė. Tremties jaunimas, čia mokslus einąs, irgi pasidavė krašto dvasiai".

Šie bene galėtų atsakyti, kad "naujame", gali būti, buvo neigiamo, kurio ir tremties jaunimas atsiakė. Tų "naujojo" silpnybių vengdama, žurnalo redakcija, be abejojimo, gal patrauktų ypač "senąją kartą", kuri, girdi, savo "išteklių ir duosnumą" dabar laikanti "užraukusi".

Pirmuoju straipsniu eina B. Babrausko "Petro Vaičiūno įnašas." Šis mūsų Ukmergės apskrityje gimęs dramaturgas -poetas parašė 17 dramos veikalų, šešius poezijos rinkinius (čia ir "Mes be Vilniaus nenurimsim"), ir išvertė 15 kitatautiškų teatrui veikalų. Be to, išvertė 7 knygeles vaikams ir dvi stambias lenkų literatūros istorijas. Žodžiu — gyveno iš rašytojiškos plunksnos, ko negali daryti nė vienas Amerikoje gyvenąs mūsų rašytojas.

Toliau eina V. Vaitekūno paskaita:: "Švietimas okupuotoje Lietuvoje" — ilga, nuobodi ir žurnalui neapdirbta. Be to, temą neseniai žurnale vystė Aistis, todėl ji "perkrauta". Sovietų mokykla, kurią Maskva Lietuvai užkorė, siekia išauklėti naują sovietinį žmogų. Kaip žinoma, nepavyko Rusijoje, nepavyks ir Lietuvoje, kur vakarietiška dvasia stiprersnė negu pas rusus, nors daryta ir daroma visokių reformų. Lietuvoje, sako, veikia 11-kos metų pradinė-vidurinė mokykla, kurią 1960 metais norima perreformuoti į 10 metų. Ji turinti viso 11,118 valandų pamokoms. Nepr. Lietuvos mokykla turėjusi 13,736 val. berniukams, 13,804 val. mergaitėms. Rusai prašalinę 884 val. tikybos ir 612 val. lotynų kalbos pamokų. To vieton pridėta lietuvių kalbai 306 val., rusų 493, ir "praktikos darbų" 476 val. Autorius sprendžia, kad dabartinė mokykla Lietuvoje iš tikrųjų yra 8 metų pradinė, nes mokinys du ar tris metus turi praleisti žemės ūkio ar dirbtuvių darbams.

Istorikas Z. Ivinskis rašo "Ikšioliniai lietuvių kultūros istorijos tyrinėjimai" (bibliografiška kritiška apžvalga). Sako, Daukantas (1793-1864) buvo pirmas lietuvių kalba rašęs mūsų tautos kultūros istoriją (tautos "būdą", tikybą, rėdą, karybą, prekybą ir pinigus). Pirm jo lenkų kalba rašė mozūras Strijkovskis (1582 m. Karaliaučiuje) ir jėzuitas Kojalavičius (1650 m. Dancige, antra laida 1669 Belgijos Antverpe). Lenkų kalba rašė ir Daukanto amžininkas J. Jaroševičius (1793-1870), kurio veikalą, sako, "dar ir šiandien išsimoka į rankas paimti", tik, deja, niekados nebuvo į lietuvių kalbą išverstas.

Daukantas "žymiai daugiau Lietuvos istoriją žinojęs" negu parašė. Jis suprato istoriko mokslinį kelią, bet rašė platesnei visuomenei, tikslu ne istorijos pamokinti, bet įkvėpti meilę savo tautai, todėl ypač neigė viską, ką apie lietuvius buvo parašę lenkai (kad ir tiesą). Tokiu būdu, jo mūsų tautos kultūros istorija yra ne mokslo, bet tautinio auklėjimo ir doros vadovėlis. Daukanto "Būdas senovės lietuvių" išėjo Peterburge tuo pačiu metu su Jaroševičiaus "Obraz Litwy".

Po to kultūros istorijos temomis rašė vysk. Valančius (apie Katalikų Bažnyčią Žemaitijoj, 1849 m.) ir dr. J. Basanavičius — "tipingas mūsų praeities romantikas", sukūręs "trakologijos" teoriją. Jam artimas ir dr. J. Šliūpas, Amerikoje parašęs ir išleidęs (1904 -1905 m.) tris tomus "Lietuvių tauta senovėje ir šiandien", kur siekė skiepyti "drąsą gyventi" dilgino tautos pajėgas, kvėpė pasitikėjimą ateitimi ir stiprino nepasidavimo svetimų persvarai ar valdžiai idealą. "Šių romantikų įpėdinin buvo pradėjęs būti peranksti miręs (vos 45 m. amžiaus) kalbininkas K. Būga. Ivinskis apgaili, kad Nepr. Lietuvoje *neatsirado* nei Daukanto uolumo (save vadinusio "vargo pele") nei dr. Basanavičiaus užsimojimo (visą gyvenimą pašvęsti vienai temai) mūsų kultūros istorijos tyrėjų. Tokiu būdu, sako, mūsų kultūros istorija dar *ir šiandien nėra parašyta*, nors atskirtais klausimais jau sutelkta medžiagos.

Įdomu pasiklausti: *kas* tą istoriją parašys — tremtis ar okupuota Lietuva?

Prof. J. Balys nušviečia "Lietuviškų ir indiškų pasakų panašumus". Daug Europos liaudies pasakų atkilę iš Indijos per persus ir arabus, ypač X amžiuje, nes jų literatūriškas apdirbimas patraukė to meto karalius ir dvarponius. Į Lietuvą tų pasakų atėjo per mongolus ir rusus. Mongolai gyveno Rusijos pašonėje ir ją valdė per 240 metų. Tiesa, dalį pasakų ir patys europiečiai sukūrė. Jų sukūrė ir mūsų liaudis. Balys atpasakoja dvylika pasakų, kuriose motyvai ir turinys panašūs pas lietuvius ir indus. Ypač įdomi pasaka apie Eglę, žalčių karalienę.

"Kūrybos pasaulio" skyrinje aiškinama prancūzo Camus pasaulėžiūra ir raštai, įvertinama Pr. Naujokaičio romanas "Upeliai negrįžta į kalnus", pasveriama V. Šlaito eilėraščių rinkinys "Ant Saulėgrąžos vamzdžio", aprašomos Romo Viesulo "Dainos" (ir duodama 10 kūrinių nevykusios fotografijos) ir recenzuojama A. Maceinos "Didžioji padėjėja" (knyga apie Šv. Mariją). Be to, žurnale paskelbta 7 Vaičiūno ir 4 Bradūno eilėraščiai.

Ipolitas

IRENA TRAKELYTĖ PRAŠO PASKELBTI

Didžiai gerbiamas Alfonsas Nakas, š. m. vasario 13 d. Naujienų literatūriniame priede, rašydamas apie čikagiškio Dainavos ansamblio "Vestuvių" pastatymą Detroite, tarp kita užsimena ir mano recenziją, tilpusią Naujienų sausio 27 d. numery.

Jis rašo: "Ji (suprask, Irena Trakelytė) ... *esmėje pasakė beveik tą patį, ką ir čia rašantis*, arba, ką dauguma regėjusių ir girdėjusių galėtų pasakyti."

Turiu skaitytojams prisipažinti, kad minėtą recenziją rašydama, gerbiamo Nako kritiškų pastabų tikrai nebuvau mačiusi nei skaičiusi. Taigi, pasitaikęs minčių panašumas tegalėjo būti tik atsitiktinis.

Su pagarba
Irena Trakelytė

LAIKRODĖLIAI

Amerikoniški ir Šveicariški
Benrus, Bulova, Elgin, Longines

Nuolaida iki 40% dovanoms siųsti į Lietuvą.

Spiedel apyrankėlės, Sidabriniai daiktai. Servizai, Gintarai. Diamond look žibučiai.

Gintaro išdirbiniai nuo $3.00 iki	$150.00
Benrus self winding 17 akmenų už	$19.95
Benrus Alarm 17 akmenų	$35.00
Bulova 21 ak. 12 Deimantų	$50.00
Bradlei laikrodėlis už	$2.95
Kišeniniai laikrodėliai už	$1.95
Deimantinis Engangement Žiėdas	$99.00

Budrik Furniture
3241 So. Halsted Street
Dėl T. V. sutaisymo skambinkite
Tel.: CAlumet 5-7237

Atdara pirmadienio ir ketvirtadienio vakarais iki 9 val. Sekmadienį 12—5.
Budriko radio programa sekmadienį nuo 2:15 iki 3 val. po pietų.

Mes mokame 4 10/20

Istelgta 1914 m.
Kapitalas $5,000.000.00
August Saldukas, Prezidentas

MIDLAND
Savings and Loan Association
ANT VISŲ TAUPYMO SĄSKAITŲ
Kiekviena sąskaita ligi $10,000. - apdrausta Federalinėje Draudimo Įstaigoje.
4038 ARCHER AVENUE
CHICAGO 32, ILL.
Tel. LA 3-6719

DUOKITE SAVO 1959 METŲ MOKESČIŲ
(INCOME TAX) LAKŠTUS UŽPILDYTI
CHESTER KILKIS
4127 So. Richmond Street VIrginia 7-3030
PRIE ARCHER AVENUE

Pildo biznio, nuosavybių ir asmenų lakštus.
Chicagos lietuviams pildo lakštus jau per 26 metus.

MOVING APDRAUSTAS PERKRAUSTYMAS MOVING
IŠ TOLI IR ARTI
Naujai dideli krakai - Naujausi krausymo įrankiai
Ilgų metų patyrimas - Pigus ir sąžiningas patarnavimas
JUOZAS NAUJOKAITIS
2022 W. 69 St. Chicago 36, Ill. Tel. Wellbrook 5-9209

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Pasiųskite Dovanų Velykoms

Geriausiam patarnavimui pasirinkite seniausią bendrovę Chicagoje, kuri jau nuo 1947 metų pati turi pasirašiusi s u t a r t į su Inturistu Maskvoje.

NEMOKAMA VIETA AUTOMOBILIUI PASTATYTI

Prašykite naujo katalogo.

Didžiausias pasirinkimas geros rūšies prekių.

TELEFONUOKITE:

Phone: WA 2-9354

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

220 S. State St.
Chicago 4, Ill.

SEKMADIENĮ,
1960 M. KOVO 27 D.

Lietuvių Auditorijos

didžiojoje salėje įvyks

NAUJIENŲ BANKETAS

PUIKI MENINĖ PROGRAMA

SKANI IR SOTI VAKARIENĖ

GERŲ ŽMONIŲ SUBUVIMAS

VISI PRAŠOMI IŠ ANKSTO REZERVUOTI VIETAS BANKETĖ.